

MATTI APUNEN - ILKKA HAAVISTO

ANNIINA ISKANIUS - SARIANNA TOIVONEN

KUMOUS KUNNISSA

EVAn Arvo- ja asennetutkimus 2017

Luottamuksellinen
Julkaisuvapaa 7.3.2017, klo 08.30

KUMOUS KUNNISSA

KUMOUS KUNNISSA

EVAn Arvo- ja asennetutkimus 2017

MATTI APUNEN
ILKKA HAAVISTO
ANNIINA ISKANIUS
SARIANNA TOIVONEN

EVA Raportti 1/2017

ISSN 2342-8082 (painettu)

ISSN 2342-8090 (pdf)

Graafinen suunnittelu: Mika Tuominen

Kustantaja: Taloustieto Oy

Painopaikka: Next Print Oy, Helsinki 2017

ISBN 978-951-628-681-8 (PAINETTU)

ISBN 978-951-628-682-5 (PDF)

ESIPUHE

Satavuotiaana Suomi päätti muuttua radikaalisti. Sosiaali- ja terveyshuollon suuri integraatioprojekti ja rakenneuudistus on itsenäisyyden ajan suurin hallintoremontti. Se on todellinen kumous kunnissa, ja sen jäljiltä kunnat joutuvat miettimään ideansa kokonaan uudelleen.

Matkan varrella on syntynyt hiukan virheellinen käsitys jonka mukaan kuntien perustehtävä on tuottaa itse palveluita kuntalaisille. Tosiasiassa kunnan perustehtävä on toteuttaa kuntien itsehallinto, siis päättää niistä tavoista, jotka tuottavat *parhaat* palvelut kunnissa.

Kuntien brändi on kuitenkin vahva kuin pohjalainen painija. Ihmiset haluavat uskoa kuntien tuottamiin palveluihin, vaikka he moittivatkin vahvasti samaista palvelujärjestelmää ja uskovat laajalti että tuotanto on tehotonta ja rahaa palaa huonoon organisointiin. Lopulta vastaajat ilmaisevat selvän pragmaattisen kannan: olennaista ei ole palveluntuotaja vaan sen saatavuus, sanoo 74 % suomalaisista. Toisin sanoen ulkoistaminen ei ole ideologinen vaan käytännöllinen kysymys.

Jos kunnat ovat vielä epävarmoja, mikä niiden tuleva perustehtävä on, kansa tietää kyllä. Kuntien kova ydin koostuu kolmesta k:sta. Ne ovat *kaavoitus, koulu ja kirjasto*.

Kunnan päättäjien tulevan tehtävän tekee helpommaksi yksi löydös: kylissä ja kaupungeissa ei kyde kuntaverokapinaa. Lisäveroja vastustetaan sinänsä, mutta puolet suomalaisista on sitä mieltä että kuntaveron on asiallisessa suhteessa palvelutasoon.

Oikeastaan koko tämän tutkimuksen läpikäyvä juonne on asenne *ei nyt riehuta*.

Vaikka kunnallinen päätöksenteko koetaan hetkittäin vieraaksi, niin samaan aikaan valtakunnan tasolla edustuksellinen demokratia saa synninpäästön. 83 % vastaajista sanoo, että äänestäminen kannattaa aina, vaikka kaikki heistäkään eivät tätä oikeuttaan käytä.

Julkisesta keskustelusta voi aistia suurenkin tyytymättömyyden yhteiskunnan vallanjakoon, mutta asennetutkimuksen jäljissä ei käryä vallankumous. Eniten ihmiset kaipaavat lisäpainoarvoa kahdelle taholle: tasavallan presidentille ja itselleen, siis yksityiselle kansalaiselle. Vastaus jälkimmäiseen ovat valinnanvapausjärjestelmät. Presidentin asemaan ei ole luvassa nopeita muutoksia, mutta hänen nimeensä voimme taas piakkoin vaikuttaa. Viimeaikaisen konsensuskeskustelun muutoksia heijastaa se, että kolmikannan tukijaloista kovia moitteita saavat työmarkkinajärjestöt.

Tämänvuotisen tutkimuksen toisena pääteemana on suomalaisten kansallisylypeys, koulu. Edes rapistuvat PISA-tulokset eivät horjuta suomalaisten graniittista uskoa koulujärjestelmäänsä.

Jos kouluun jotain kaivataan, niin ehkä enemmän entistä aikaa. Kansaa uskoo vanhoihin konsteihin, numeroarviointeihin, tasonmittauksiin ja opettajan persoonaan. Opettajien auktoriteettia halutaan vahvistaa, ja tässä asiassa suomalaiset ovat saavuttaneet suorastaan pohjoiskorealaisen yksimielisyyden tason.

Kahvipöytien vilkkain puheenaihe tänä talvena ei ole kuitenkaan sote tai koulu, vaan kansainvälisen turvallisuustilanteen muutos ja turvallisuuspolitiikka. On helppoa ennustaa, että seuraavat presidentinvaalit ovat nimenomaan turvallisuuspolitiikkavaalit.

Tämä heijastuu myös EVAn Arvo- ja asennetutkimuksen tuloksissa. Venäjää kohtaan koettu varauksellisuus on kasvanut selvästi. Vain 2 % suomalaisista on täysin sitä mieltä, että Venäjä toimii maailmanpolitiikassa oikein ja ansaitsee myös suomalaisten tuen.

Toisaalta tämä itäinen huoli ei näyttäisi vaikuttavan kahteen muuhun keskeiseen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen kysymykseen. Suomalaisten kanta Nato-jäsenyyteen on jämähtänyt paikoilleen ja yhtä lailla vakaa on käsityksemme EU:sta. Jos Brexitillä on jokin vaikutus, sitä ei vielä näy.

Esitän parhaat kiitokseni raportin kirjoittajille, tutkimuspäällikkö Ilkka Haavistolle, toimituspäällikkö Sarianna Toivoselle ja viestintäpäällikkö Anniina Iskaniukselle, sekä Yhdyskuntatutkimus Oy:n Pentti Kiljuselle, joka on merkittäväällä tavalla osallistunut tulosten analysointiin ja kuvantamiseen.

Helsingissä 7. maaliskuuta 2017

MATTI APUNEN

Johtaja

EVA

Tämän raportin tulokset perustuvat 2 040 henkilön vastauksiin. Tiedot on kerätty 11.–23. tammikuuta 2017. Vastaajat edustavat koko maan 18–70-vuotiasta väestöä. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan.

Raportissa esitetyt tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn Arvopankista internetistä osoitteesta www.eva.fi/arvopankki.

Arvopankki on EVAn Arvo- ja asennetutkimusten tietokanta. Arvopankkiin on koottu myös kaikkien aiempien EVAn Arvo- ja asennetutkimusten tulokset yli 30 vuoden ajalta.

SISÄLLYS

KUNNAT KUNTOKUURILLE • 10

Kuntademokratia koetaan vieraaksi;
palvelutuotantoon toivotaan tehoja

ILKKA HAAVISTO

SYNNINPÄÄSTÖ KUNNANVOUDILLE • 28

Kunnallisverotuksen taso ei nostata kapinaa;
verotaakan kasvattamista vastustetaan

SARIANNA TOIVONEN

TYTYTYVÄISET ALAMAISET • 38

Hallituksella ja eduskunnalla on suomalaisten mielestä sopivasti valtaa;
tyytymättömyys ammattiyhdistysliikkeeseen kasvanut

SARIANNA TOIVONEN

OPETTAJAAN USKOVAT KAIKKI • 52

Suomalaisten luottamus kouluunsa on kivikova;
uudistusten sijaan kaivataan vanhoja konsteja

MATTI APUNEN

EPÄVARMUUDEN AIKA • 70

Venäjä, Trump ja Brexit huolestuttavat suomalaisia,
mutta unionia pidetään vakautta luovana toimijana

ANNIINA ISKANUIS

LIITE 1: TAUSTATietoja Tutkimuksesta • 86

LIITE 2: Kyselylomake vastausjakaumineen • 88

KUNNAT KUNTOKUURILLE

Kuntademokratia koetaan vieraaksi;
palvelutuotantoon toivotaan tehoja

ILKKA HAAVISTO

- Kunnissa kytee demokratiaongelma. 70 prosenttia suomalaisista kokee oman kuntansa hallinnon ja päätöksenteon itselleen hyvin etäiseksi. 59 prosentin mielestä valtuustoissa istuu liikaa kunnan omia työntekijöitä.
- Noin joka toinen vaatii suoran demokratian lisäämistä, kuten kunnallisia kansanäänestyksiä tai suoraa pormestarivaalia.
- Koulu, kaavoitus ja kirjastot muodostavat jatkossa kuntien tehtävien kovimman ytimen. Nämä tehtävät kuntien tulisi suomalaisten enemmistön mielestä hoitaa kokonaan itse.
- Kuntien muiden tehtävien suhteen suomalaiset ovat pragmaattisia: niitä voidaan hyvin hoitaa yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa. 74 prosenttia suomalaisista ajattelee, että olennaista julkisissa palveluissa ei ole se, kuka niitä tuottaa.
- Suomalaisten mielestä kuntapalveluissa hukataan rahaa tehottomuuteen. Vain 15 prosenttia kansalaisista arvelee, ettei kuntien palvelutuotannossa ole juurikaan tehostamisen varaa.
- Tästä huolimatta vain 34 prosenttia suomalaisista uskoo siihen, että kilpailu parantaisi kuntapalveluita. Enemmistö myös torjuu laajat ulkoistamiset palveluiden tehostamiseksi.
- Kuntien omavaraisuutta palvelutuotannossa pidetään arvona sinänsä. 57 prosenttia suomalaisista arvelee, että on kuntalaisen etu, että kunta tuottaa palveluistaan mahdollisimman paljon itse.

Demokratia otti sata vuotta sitten, kesällä 1917, ison askeleen eteenpäin, kun eduskunta hyväksyi uuden kunnallislain. Sääty-yhteiskunnan jäännös, tuloihin ja varallisuuteen sidottu äänioikeus korvattiin kunnallisvaaleissa yleisellä ja yhtäläisellä äänioikeudella. Kunnallisesta itsehallinnosta tuli leimallisesti lähidemokratiaa, kuntalaisten yhteistä hallintoa.

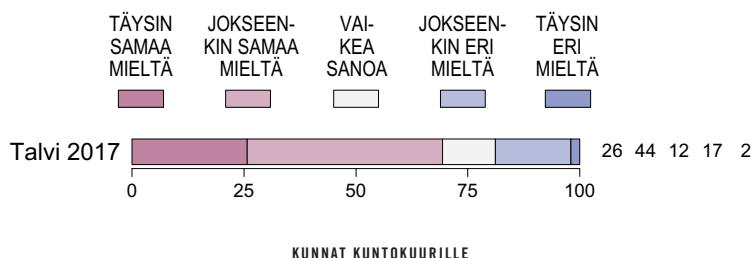
Tänään kunnilla on kuitenkin demokratiaongelma. Peräti 70 prosenttia suomalaisista ilmoittaa kokevansa oman kuntansa päätöksenteon ja hallinnon itselleen hyvin etäiseksi. Käsitys jaetaan laajalti kaikissa väestöryhmissä, ja sen torjua vain viidennes (19 %) suomalaisista. (Kuvio 1.)

Välittömän syy siihen, ettei kuntalainen koe kuntansa päätöksentekijöiden edustavan itseään, saattaa löytyä peilistä. Äänestysprosentit ovat laskeneet reippaasti vuosikymmenten takaisista lukemista. Vuoden 2012 kunnallisvaaleissa äänioikeuttaan käytti 58,2 prosenttia äänioikeutetuista. Jos kuntalainen ei edes osallistu edustajiensa valintaan, on vähemmän todennäköistä, että valtuutetut edustavat juuri häntä.

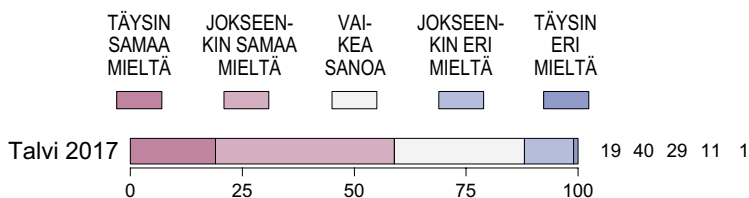
EVAn Arvo- ja asennekysely paljastaa kuntademokratian edustuksellisuuden toteutumisessa toisenkin ongelman. 59 prosenttia suomalaisista ajattelee, että kuntien päätöksentekokelemissä on liikaa kuntien omia työntekijöitä, jotka päättävät omista ja toinen toistensa asioista. Eri mieltä on vain 12 prosenttia vastaajista. (Kuvio 2.) Suomalaiset siis kokevat kuntademokratian edustuksellisuuden vinoutuneen tavalla, joka saattaa aiheuttaa jääviyttä poliittisessa päätöksenteossa.¹

Kuntien sisäpiiriongelma tunnistetaan kaikissa väestöryhmissä läpi koko Suomen. Kunnissa työskentelevistäkin joka toinen (50 %) on väit-

Kuvio 1. ”Koen oman kuntani päätöksenteon ja hallinnon itselleni hyvin etäiseksi” (%)

Kuvio 2. ”Kuntien päätöksentekoelementeissä on liikaa kuntien omia työntekijöitä, jotka päättävät omista ja toinen toistensa asioista” (%)

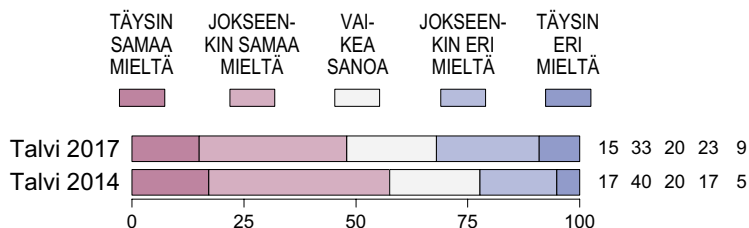
tämän kanssa samaa mieltä. Eniten vastaväitteitä se herättää keskustaa äänestävien sekä kuntatyöntekijöiden parissa. Molemmissa ryhmissä 23 prosenttia torjuu väittämän.

LISÄÄ SUORAA DEMOKRATIAA

Kuntademokratian edustuksellisuuden kriisistä voidaan tuskin syyttää yksinomaan kuntalaisia ja heidän alhaista äänestysaktiivisuuttaan. Alhainen osallistuminen kun voidaan mieltää myös merkiksi tarpeesta korjata kunnallispolitiikkaa.

Kunnallista päätöksentekoa voitaisiin uudistaa ja tuoda lähemmäksi kuntalaista esimerkiksi lisäämällä suoraa demokratiaa. 48 prosenttia kansalaisista katsoo, että kunnallispolitiikassa olisi järjestettävä paljon nykyistä useammin neuvoa-antavia kansanäänestyksiä. Eri mieltä on 32 prosenttia kansalaisista. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. ”Kunnallispolitiikassa olisi järjestettävä paljon nykyistä useammin neuvoa-antavia kansanäänestyksiä” (%)

Vaikka asennoituminen kunnallisten kansanäänestysten lisäämiseen on melko myönteistä, on niiden suosio kuitenkin vähentynyt kymmenisen prosenttiyksikköä vuodesta 2014. Kielteinen suhtautuminen kansanäänestysten lisäämiseen on kasvanut saman verran.

Muutoksen syynä saattavat olla viimevuotiset esimerkit Ison-Britanniasta tai Italiasta. Näissä maissa järjestetyistä valtakunnallisista kansanäänestyksistä kehkeytyi pienimuotoisia vallankumouksia, protesteja päätöksentekijöitä ja poliittista järjestelmää kohtaan.

Meilläkin lisää kunnallisia kansanäänestyksiä eivät kuuluvimmin vaadi puolueiden suitut kaaderit vaan pikemmin syrjässä politiikan valtavirroista olevat: työttömät, EU-jäsenyyteen kielteisesti suhtautuvat, ilman ammatillista koulutusta olevat sekä perussuomalaisia äänestävät.

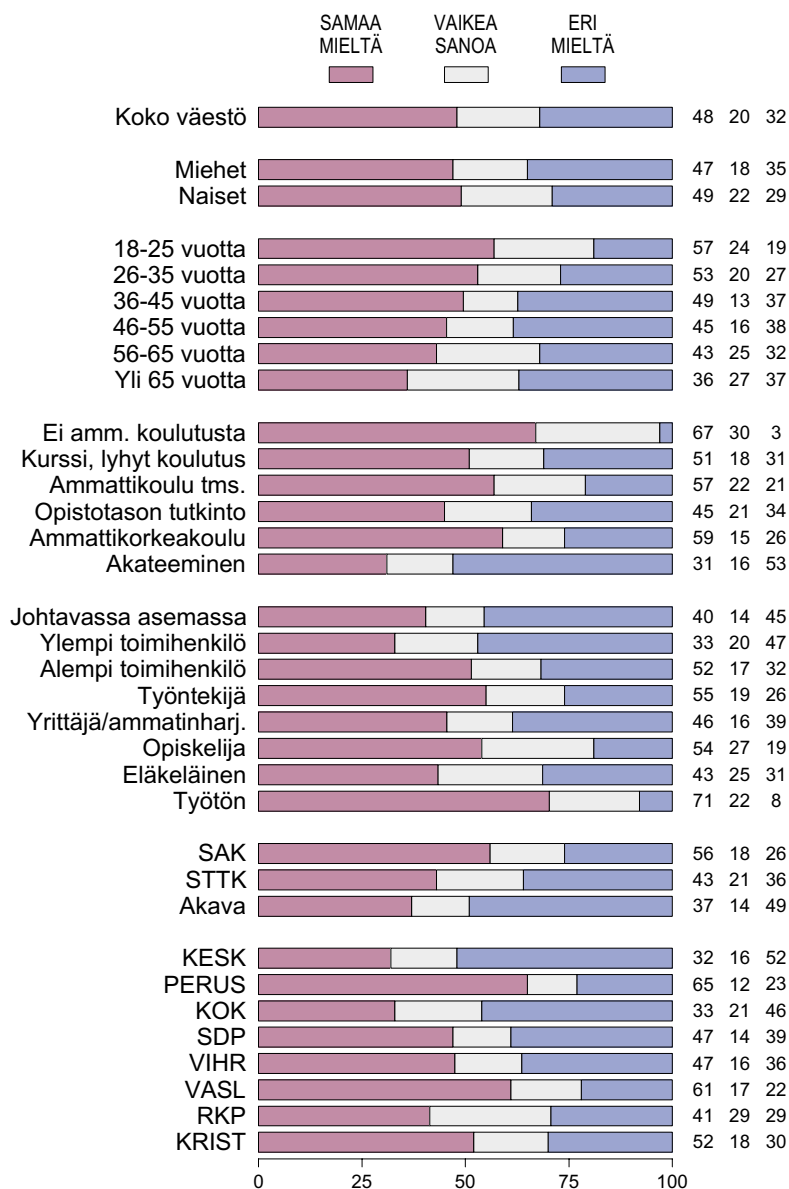
Nuoret vastaajat lisääisivät kansanäänestyksiä selvästi vanhempia ikäryhmiä herkemmin. Innostus kansanäänestyksiin laimenee myös koulutustason karttuessa, ja yksittäisistä ryhmistä akateemisesti koulutetut suhtautuvat kansanäänestyksiin kaikkein nihkeimmin. (Kuvio 4.)

Toinen suoran kuntademokratian muoto kohdistuu yksittäisistä kysymyksistä päättämisen sijaan johtajan valintaan. Maailmalla melko yleinen on malli, jossa kunnan- tai kaupunginjohtaja valitaan suoralla vaalilla.

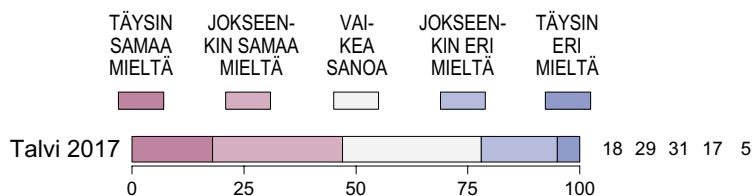
Lähes joka toinen (47 %) pitäisi hyvänä, jos hänen omassa kunnassaan siirryttäisiin malliin, jossa asukkaat valitsevat kunnanjohtajan tai pormestarin suoralla vaalilla. 22 prosenttia suomalaisista torjuisi ajatuksen. (Kuvio 5.)

Kiinnostus pormestarivaalia kohtaan kasvaa iän myötä. Ikäryhmien välillä syntyykin kiinnostava mielipide-ero suoran kunnallisdemokratian keinojen paremmuusjärjestyksestä: nuoret järjestäisivät hanakammin kansanäänestyksiä, kun iäkkäämmät laittaisivat panoksensa mieluummin johtajan valintaan.

Kuvio 4. ”Kunnallispolitiikassa olisi järjestettävä paljon nykyistä useammin neuvoo-antavia kansanäänestyksiä” (%)

Kuvio 5. ”Omassa kunnassani tulisi siirtyä malliin, jossa asukkaat valitsevat kunnanjohtajan tai pormestarin suoralla vaalilla” (%)

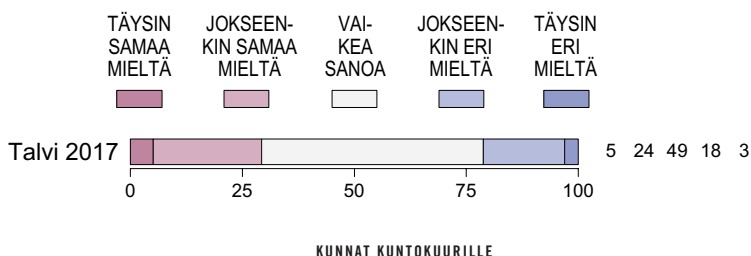
KUNNAN HOIDETTAVA: KOULU, KAAVOITUS JA KIRJASTO

Lähivuosina maakuntauudistus mullistaa kuntien tehtäväkentän. Maakuntien vastuulle siirtyvät kunnista sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden muassa pelastustoimen järjestäminen vuonna 2019. Kunnat kutistuvat, kun ne menettävät noin puolet henkilöstöstään ja tuloistaan.

Kuntien lakisääteisiä tehtäviä on yritetty karsia jo pitkään, mutta huonolla menestyksellä. Vuonna 2015 arvioitiin, että kuntien hoidossa olevien tehtävien määrä nousi 611 eri tehtävään.² Ministeriöt eivät ole löytäneet niiden joukosta tuiki turhia tehtäviä, ja kunnat taas ovat hyödyntäneet vapautta ottaa hoitaakseen vielä lisää tarpeelliseksi katsomiaan tehtäviä.

Suomalaisilla ei kuitenkaan ole selkeää mielipidettä siitä, ovatko kunnat todella haalineet itselleen liikaa tehtäviä. 29 prosenttia väestöstä on tätä mieltä. Toista mieltä on hieman pienempi joukko (21 %), mutta selvästi suurin vastaajaryhmä (49 %) on vailla kantaa. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. ”Kunnat ovat ottaneet hoitaakseen aivan liikaa tehtäviä” (%)

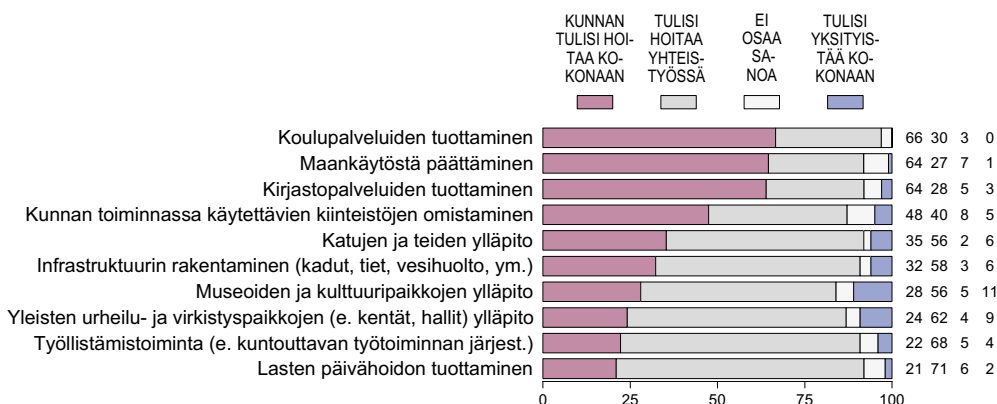
Monessa kunnassa pohditaan lähivuosina, mitkä oman kunnan jäljelle jäävistä tehtävistä ovat kaikkein tärkeimmät. Lisäksi kuntien tulee ratkaista hoitaako ja kehittääkö se niitä kokonaan itse vai yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa.

Tämäkertainen EVAn Arvo- ja asennetutkimus tarjoaa apua tähän päätöksentekoon. Suomalaisilta kysyttiin kymmenen tehtävän osalta, mitkä niistä kunnan tulisi hoitaa kokonaan itse, mitkä taas tulisi hoitaa yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa ja mitkä tehtävistä tulisi yksityistää kokonaan.

Suomalaisten enemmistön mielestä kunnan on pidettävä kokonaan omissa käsissään kolme k:ta: koulut, kaavoitus ja kirjastot. Näiden osalta kaksi kolmesta vaatii, että kunnan tulisi hoitaa niiden toiminnot kokonaan. Muiden toimintojen kohdalla suomalaisten enemmistö ohjeistaa kuntia yhteistyöhön yksityisen sektorin kanssa. Kokonaan yksityistämään suomalaiset eivät lähtisi yhtään mainitusta kymmenestä tehtävästä. (Kuvio 7.)

Selvä enemmistö vastaajista arvioi tehtävistä kuusi sellaiseksi, joissa yhteistyö kunnan ja yksityisen välillä on luontevaa. Ne ovat katujen ja teiden ylläpito, infrastruktuurin rakentaminen, kulttuuritoiminta, virkistyspaikkojen ylläpito, työllistämistoiminta ja päivähoito.

Kuvio 7. Näkemykset yksityisen sektorin osallistumisesta kunnan tehtävien hoitamiseen (%)

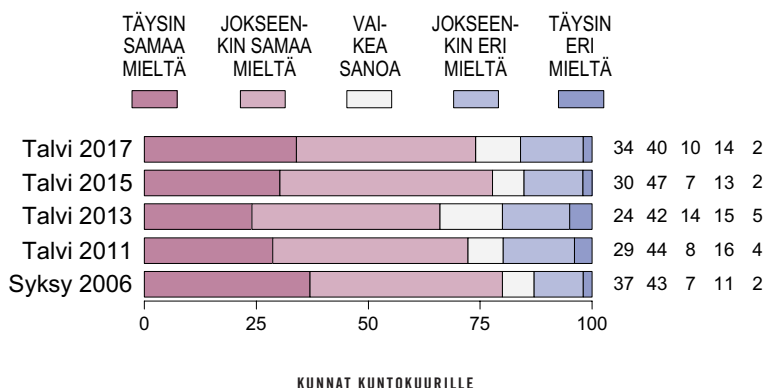

Näistä kaikkein selvin yhteistyön kohde on lasten päivähoido. 71 prosenttia suomalaisista toteuttaisi päivähoidon yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa. Kiinnostavaa kyllä, tuloskuvaajan toisessa ääripäässä ovat koulutuspalvelut, joiden osalta lähes yhtä moni (66 %) pitäisi palvelutuotannon kokonaan kunnan omissa näpeissä, vaikka yhdet ja samat lapset kulkevat lapsuutensa ja nuoruutensa aikana molempien järjestelmien läpi.

Koulussa on suomalaisten mielestä selvästikin jotain erityistä, jonka vuoksi kunnan on pidettävä se tiukemmin omassa hallussaan (ks. artikkeli *Opettajaan uskovat kaikki*, s. 52–69). Sama näyttäisi pätevän myös kunnan toiminnassa käytettävien kiinteistöjen omistamiseen. Vaikka kunnat painiskelevat homekoulujen, korjausvelkaisten kunnantalojen ja muiden kiinteistöpommiin kanssa, pitää 48 prosenttia suomalaisista tärkeänä, että kunta omistaa tarvitsemansa kiinteistöt kokonaan itse.

Kokonaisuutena tulokset kuitenkin osoittavat, että useimmissa tapauksissa palvelun käyttäjälle olennaisia ovat aivan muut asiat kuin se, onko palveluntuottaja kunta vai ei. 74 prosenttia katsoo, että olennaisista julkisissa palveluissa ei ole se, kuka ne tuottaa, vaan se, että ne ovat kaikkien saatavilla. Vain pienehkö joukko (16 %) on asiasta toista mieltä. (Kuvio 8.)

Kuvio 8. ”Olennaista julkisissa palveluissa ei ole se, kuka ne tuottaa, vaan se että ne ovat kaikkien saatavilla” (%)

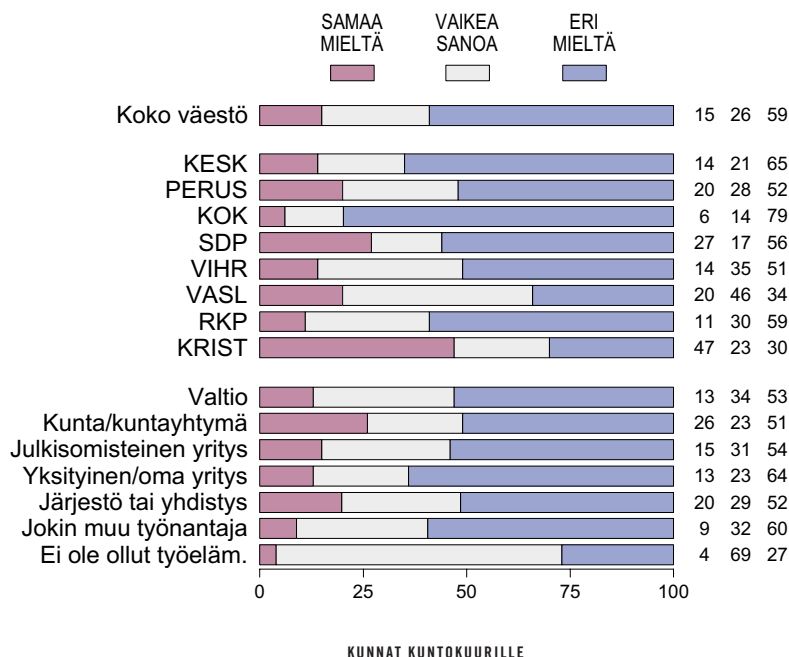
RAHAA PALAA TEHOTTOMUUTEEN – MUTTA ENTÄ SITTEN?

Mielipiteisiin syntyy enemmän säröä, kun huomio kiinnitetään julkisten palveluiden tärkeyteen ikuisuusaiheeseen, palvelutuotannon tehokkuuteen.

Suomalaisten mielestä kuntapalvelut voitaisiin tuottaa nykyistä tehokkaammin. Vain 15 prosenttia kyselyyn vastannaista arvelee, ettei kuntien palvelutuotannossa ole juurikaan tehostamisen varaa. Enemmistö (59 %) on asiasta toista mieltä.

Havainto siitä, että kuntien palvelutuotantoa olisi mahdollista tehostaa, jaetaan laajalti kaikissa väestöryhmissä. Myös niukka enemmistö kuntien omista työntekijöistä on samaa mieltä. Eniten hajontaa mielenpiiteissä syntyy puolueiden äänestäjäryhmien välillä, mutta näistä vain kahdessa, vasemmistoliiton ja kristillisdemokraattien kannattajissa, enemmistö ei yhdy väestön valtavirtaan. (Kuvio 9.)

Kuvio 9. ”Kuntien palvelutuotannossa ei ole juurikaan tehostamisen varaa” (%)

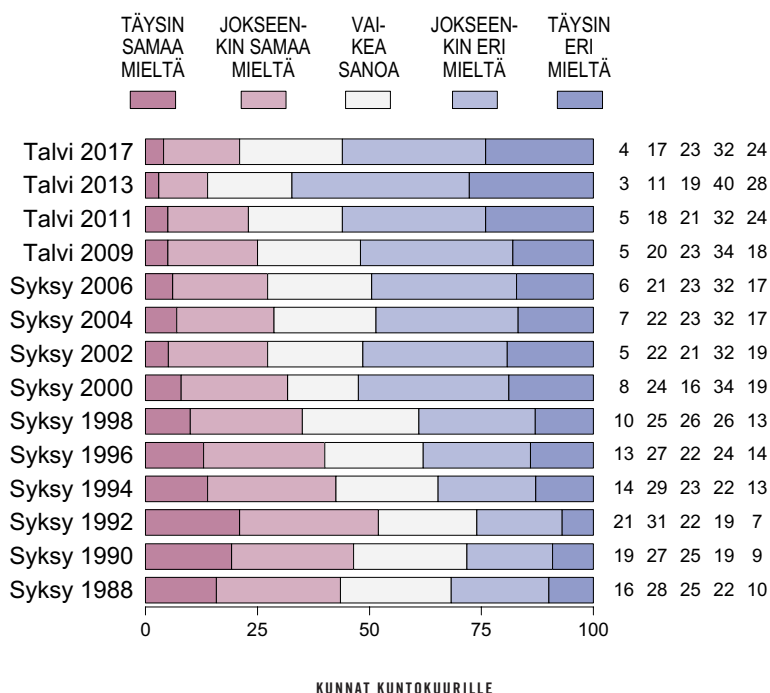

Vaikka kuntien palvelutuotannossa nähdään selvää tehottomuutta, valtaosa suomalaisista toivoo, että kunnat onnistuisivat ratkomaan tämän ongelman itse ilman ulkopuolisten apua. Näin voidaan päätellä siitä, että vain viidesosan (21 %) mielestä maamme julkisista palveluista suuri osa tulisi ulkoistaa yksityisten palveluntuottajien hoidettavaksi, jotta palveluitten tuotanto tehostuisi. Enemmistö (56 %) on asiasta toista mieltä. (Kuvio 10.)

Vaikka palveluiden ulkoistamisen hyväksyntä on hieman kasvanut neljän vuoden takaisesta pohjanoteerauksestaan, on se edelleen huomattavan vähäistä verrattuna esimerkiksi parinkymmenen vuoden takaisiin lukemiin. Ajatus ei saa enemmistön tukea yhdessäkään väestöryhmässä.

Mikä voi selittää sitä ilmeistä ristiriitaa, että ulkoistaminen on varsin epäsuositettua vaikka kunnan toiminnassa nähdään tehostamisen varaa?

Kuvio 10. "Maamme julkisista palveluista suuri osa tulisi ulkoistaa yksityisten palveluntuottajien hoidettavaksi, jotta palveluitten tuotanto tehostuisi" (%)

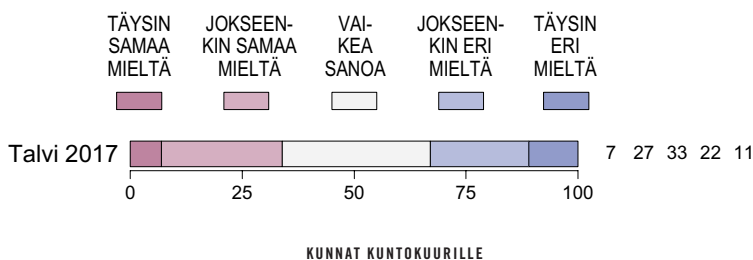
Edellähän vielä nähtiin, että suomalaisten mielestä palveluiden saatavuus on niiden tuottajaa olennaisempaa.

Yksi selitys on se, että kansalaiset ovat laajalti epätietoisia kilpailun vaikutuksista kuntapalveluihin. Kolmanneksen (34 %) mukaan kunta-palvelut kohenevat, jos kuntien oma palvelutuotanto altistetaan kilpailulle yritysten ja kolmannen sektorin palveluntuottajien kanssa. Yhtä moni (33 %) kuitenkin torjuu väittämän ja vielä kolmas samansuurui-nen joukko (33 %) ei osaa tai halua ottaa asiaan kantaa. Asiassa ei näin ollen löydy selvää mielipidesuuntaa. (Kuvio 11.)

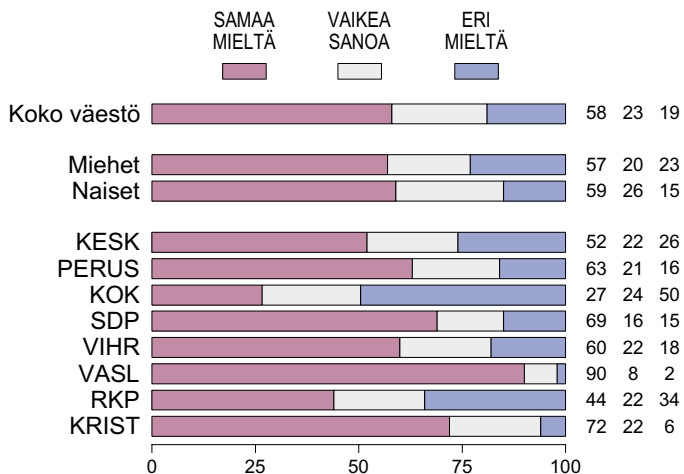
Kurkistus vastausten väestöryhmittäiseen erittelyyn paljastaa, että mielipide-erot muovautuvat paljon ideologioiden pohjalta ja ensi sijas-sa puolueiden äänestäjäryhmien välille. Porvaripuolueita äänestävien käsitys on selvästi kilpailumyönteinen, vasemmistopuolueita ja vihrei-tä kannattavien taas yhtä selkeästi kilpailulle kriittinen. Myös perussuo-malaisia tai kristillisdemokraatteja äänestävistä suurin vastaajajoukko päätyy epäilevälle kannalle.

Toinen selitys kunnan oman palvelutuotannon suosimiselle pohjaa käsitykseen kunnasta kuntalaisten omana yhteisönä, jonka tuotantoa pitääkin suosia. Ihanne pitkälti omavaraisesta kunnasta on varsin suosittu: Enemmistö (58 %) ajattelee olevan kuntalaisen etu, että kunnat tuottavat mahdollisimman paljon palveluistaan itse ja hankkivat ulko-puolelta vain täydentäviä palveluita. Toista mieltä on vain 19 prosent-tia suomalaisista. Kokoomusta äänestävät ovat ainoa väestöryhmä, jos-sa merkittävä osuus (50 %) torjuu ajatuksen. (Kuvio 12.)

Kuvio 11. ”Kuntapalvelut kohenevat, jos kuntien oma palvelutuotanto altistetaan kilpailulle yritysten ja kolmannen sektorin palveluntuottajien kanssa” (%)

Kuvio 12. ”On kuntalaisen etu, että kunnat tuottavat mahdollisimman paljon palveluistaan itse ja hankkivat ulkopuolelta vain täydentäviä palveluita” (%)

VALINNANVAPAUDELLE KANNATUSTA

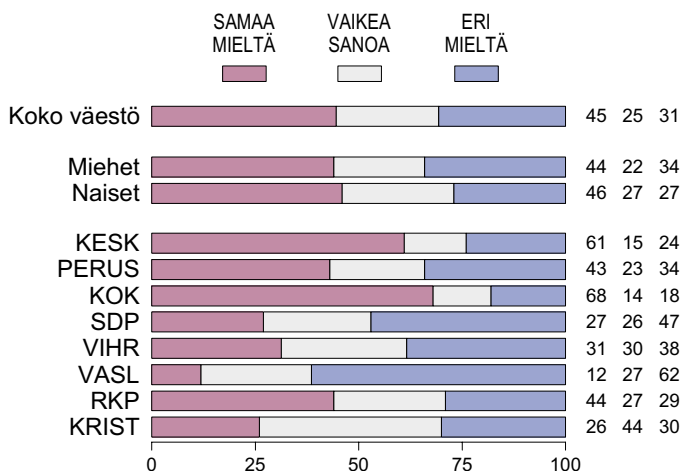
Julkishallinnon jätti uudistus alkaa vuonna 2019, kun sosiaali- ja terveydenhuolto siirtyvät kunnilta maakuntien vastuulle. Sote-uudistus tuo palvelujen käyttäjälle vapauden valita palveluntuottaja, mikä taas parhaimmillaan tuo sote-palveluihin laatua ja tehokkuutta kirittävää kilpailua.

Kansalaisille valinnanvapaus kelpaa. 45 prosenttia suomalaisista arvelee, että on hyvä asia, että julkisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa siirrytään valinnanvapausmalliin, jossa kansalainen valitsee itselleen palveluntuottajan. Kielteisesti valinnanvapauden tuloon suhtautuu 31 prosenttia. (Kuvio alla.)

Valinnanvapauteen asennoituminen vaihtelee lähinnä puoluekannan perusteella. Vankimmin valinnanvapautta kannatetaan hallituspuolueiden kokoomuksen ja keskustan äänestäjien parissa, perussuomalaisia asia jakaa hieman enemmän.

Pontevimmin valinnanvapauden torjuvat vasemmistoliittoa äänestävät. Muiden puolueiden äänestäjryhmissä kannat hajoavat enemmän, ja esimerkiksi vihreitä äänestävien ryhmästä ei löydy selkeää mielipidesuuntaa.

”On hyvä asia, että julkisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa siirrytään valinnanvapausmalliin, jossa kansalainen valitsee itselleen palveluntuottajan” (%)

Melko moni (25 %) ei osaa ottaa kantaa valinnanvapauteen. Palveluiden järjestämisen ja tuottamisen hallinnolliset ratkaisut jäävätkin kansalaisille helposti melko etäisiksi ja abstrakteiksi.

Vielä selvemmin tämä näkyy suhtautumisessa väitteeseen ”On hyvä, että julkinen terveydenhuolto siirtyy pois kuntien vastuulta maakuntien järjestettäväksi”. Jopa 47 prosenttia vastaajista valitsi kohdan ”vaikea sanoa”, 24 prosenttia oli samaa mieltä ja 29 prosenttia eri mieltä.

VIITTEET

- 1 Kuntien työntekijöiden kunnallispolitiikkaan osallistumisen tiedetään kasvattavan julkisia menoja. Osa menojen kasvusta saattaa liittyä niin sanottuun edunsaalistukseen, eli oman aseman hyödyntämiseen päätöksentekijänä, ks. lisää Hyytinen, Meriläinen, Saarimaa, Toivanen & Tukiainen (2016): Public Employees as Politicians: Evidence from Close Elections, VATT Working Papers 78.
- 2 Valtiovarainministeriö (2013): Kuntien tehtävien kartoitus, raportti 2012, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2/2013. Valtiovarainministeriö (2015): Kuntien tehtävät ja velvoitteet 2015 – Täydennysraportti, Valtiovarainministeriön julkaisuja 30/2015.

SYNNINPÄÄSTÖ KUNNANVOUDILLE

Kunnallisverotuksen taso ei nostata kapinaa;
verotaakan kasvattamista vastustetaan

SARIANNA TOIVONEN

- Kunnallisverotuksen taso ei herätä suomalaisissa suuria intohimoja. Kansasta 50 prosenttia pitää oman kunnan kunnallisverotusta sopivana suhteessa palveluiden määrään ja laatuun.
- Vaikka sosiaali- ja terveystalouden uudistus lohkaisee kuntien palveluista ja vastuista ison osan, suomalaiset pitävät todennäköisenä, että kuntien verotaso nousee myös muutoksen jälkeen.
- Vain 20 prosenttia kyselyyn vastanneista olisi halukas henkilökohtaisesti maksamaan nykyistä enemmän veroja. Periaatteellisella tasolla enemmistö suosisi jatkuvien veronkiristysten sijaan julkisen talouden tehostamista.

Puolet suomalaisista pitää oman kuntansa verotaso sopivana. Kolmannes arvioi kunnallisverojensa tason olevan korkea suhteessa kunnan palveluiden määrään ja laatuun. (Kuvio 1.)

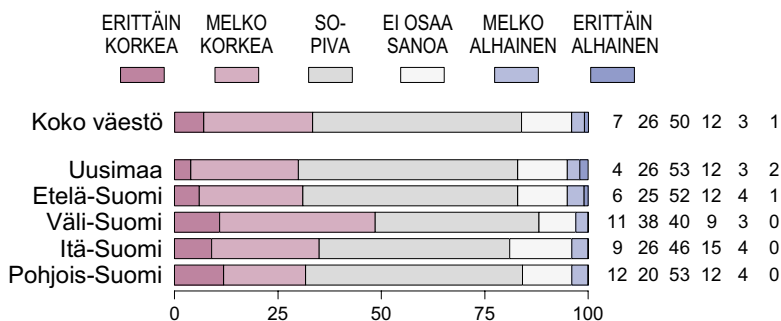
Alueittain tarkasteltuna kriittisimmät arviot kunnallisveron tasosta annetaan Väli-Suomessa eli Keski-Suomen, Vaasan rannikkoseudun sekä Etelä- ja Keskipohjanmaan alueella. Väli-Suomessa vain 40 prosenttia vastanneista arvioi, että kuntavero on sopivalta tasolla. Itä-Suomessakin kunnallisverotuksen tasoa moititaan hieman enemmän kuin Pohjois- tai Etelä-Suomessa.

Näitä mielipide-eroja selittää oman kunnan keskimääräistä korkeampi verotaso. Kun kaikissa maan kunnissa kunnallisvero vaihtelee 17 ja 22,5 prosentin välillä, Väli-Suomessa esimerkiksi Etelä- ja Keski-Pohjanmaan maakunnissa keskimääräinen veroprosentti ylittää 21 prosenttia. Sama 21 prosentin keskimääräinen raja ylittyy Itä-Suomessa esimerkiksi Etelä-Savon ja Kainuun maakunnissa.¹

Suomalaiset ilmoittavat olevansa kiinnostuneita oman kuntansa verotasosta, mikä ei ole yllättävää. Kunnallisvero ja arvonlisävero ovat verotulojen lähteinä merkittävimmät yksittäiset verolajit, ja niitä kumpaakin peritään vuositasolla noin 18 miljardia euroa.²

Henkilökohtaisesti itselleen tärkeänä asiana kunnallisveron tasoa pitää 47 prosenttia vastanneista. Kuitenkin jopa 38 prosenttia vastaa-

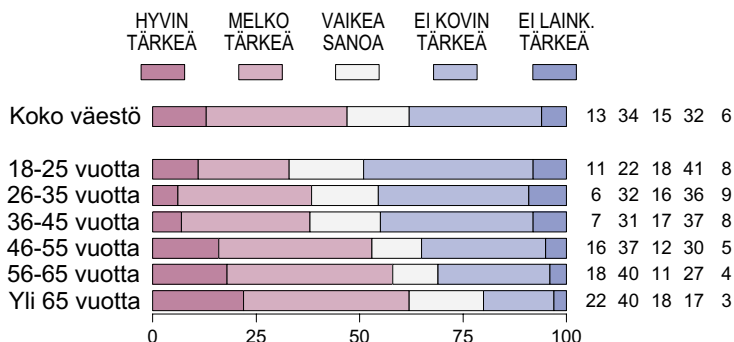
Kuvio 1. Mitä mieltä on kunnallisverotuksen tasosta omassa kunnassa suhteessa palvelutason? (%)

jista viittaa kuntaveroprosentille kintaalla ja arvioi, ettei sen taso ole kovin tai lainkaan tärkeä. (Kuvio 2.)

Mitä iäkkäämpi vastaaja, sitä tärkeämpänä kunnallisverojen tasoa henkilökohtaisesti pidetään. Erot voivat selittyä sillä, että verotuksen progressio kiristyy usein yli 45-vuotiailla, kun palkkatuloissa alkaa näkyä kokemuslisä. Yli 45-vuotiaista 53 prosenttia pitää kunnallisverotuksen tasoa hyvin tai melko tärkeänä ja yli 65-vuotiaista jopa 62 prosenttia.

Kuvio 2. Kuinka tärkeä asia oman kunnan kunnallisveron taso on itselle henkilökohtaisesti (%)

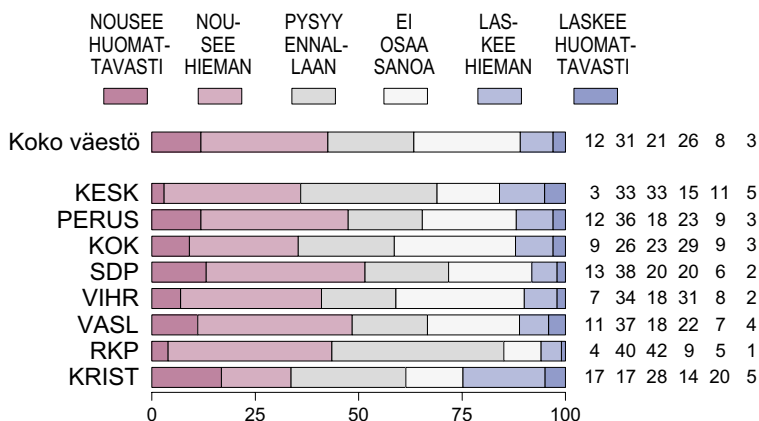

KIRISTYVÄÄ SOTE-SIIRTYMÄN JÄLKEEN

Suomalaiset uskovat, että kunnallisverotus kiristyy sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen jälkeen. Uudistus leikkaa vuodesta 2019 kuntien vastuista noin 18 miljardia euroa, mikä tietää kunnallisveroon keskimäärin 12,3 prosenttiyksikön alennusta.³

Vaikka kuntien vastuut supistuvat, vain 11 prosenttia kyselyyn vastanneista arvioi, että oman kunnan verotus laskee sote-ratkaisun jälkeen. 43 prosenttia kyselyyn vastanneista arvioi, että oman kunnan verotus nousee huomattavasti tai hieman. 21 prosenttia arvioi, että verotus pysyy ennallaan (kuvio 3).

Kuvio 3. Miten kunnallisverotus kehittyy sote-ratkaisun jälkeen tulevina vuosina omassa kunnassa? (%)

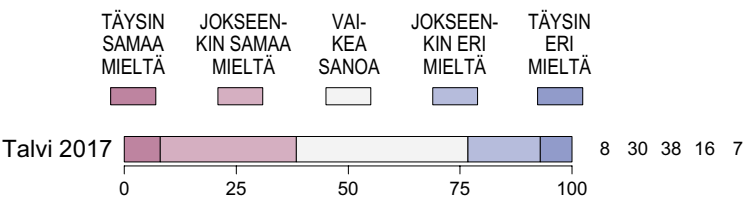
Vankimmin kuntaverotuksen kiristymiseen uskovat sosiaalidemokraatteja, perussuomalaisia ja vasemmistoliittoa äänestävät. Heistä 48–51 prosenttia arvioi kunnallisverojen tulevaisuudessa nousevan. Kokoomusta, keskustaa ja kristillisdemokraatteja äänestävistä samalla kannalla on 34–36 prosenttia.

Sote-uudistus tekee valtiosta paljon vartijan, sillä maakunnilla ei ole verotusoikeutta. Maakunnat järjestävät sote-palvelut, mutta valtio rahoittaa ne.

Näin valtio voi kontrolloida maakuntien rahankäyttöä ja veroasteen kehitystä. Maakuntiin kuitenkin valitaan vaaleilla päättäjät, joten vastuu toiminnasta ja sen rahoituksesta etäännyvät toisistaan. Olisiko siis oikein, että maakunnat voisivat myös päättää soten rahoittamiseen tarvittavista veroista?

Kysymys on kansalle vaikea, eikä kovin vahvaa näkemystä löydy: 38 prosenttia sanoo ”vaikea sanoa”, 38 prosenttia kannattaa maakuntien verotusoikeutta ja 23 prosenttia vastustaa. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. ”Koska maakunnat päättävät jatkossa sosiaali- ja terveydenhuollosta, olisi oikein, että maakunnat saisivat myös päättää sotien rahoittamiseksi tarvittavien verojen määrästä”

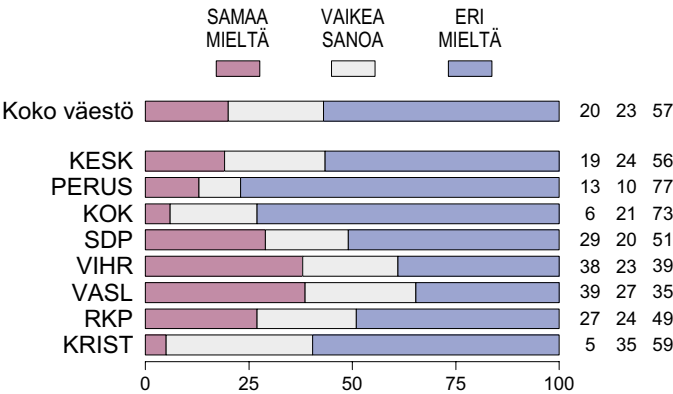

LISÄVEROJA VASTUSTETAAN

Enemmistö suomalaisista ei haluaisi lisätä omaa verotaakkaansa. Väitteen ”Maksaisin henkilökohtaisesti mielelläni nykyistä enemmän veroja” torjuu 57 prosenttia vastanneista. Vain 20 prosenttia suomalaisista olisi valmis maksamaan henkilökohtaisesti nykyistä enemmän veroja. (Kuvio 5.)

Kun sama väite esitettiin ennen eduskuntavaaleja vuonna 2015, verotaakan kasvattaminen torpattiin vielä ponnekkaammin. Silloin 65 prosenttia vastanneista vastusti lisäveroja.

Kuvio 5. ”Maksaisin henkilökohtaisesti mielelläni nykyistä enemmän veroja” (%)

Eduskuntavaalien jälkeen Juha Sipilän (kesk.) hallitus kirjasi ohjelmaansa, että kokonaisveroaste ei nouse, vaan hallitus pyrkii sopeuttamaan julkista taloutta menosäästöillä ja vauhdittamaan talouskasvua rakenteellisilla uudistuksilla.

Hallitusohjelman verolinjauksella on siis yhä kansan enemmistön tuki. Vähiten valmiutta henkilökohtaisen verotaakkansa kasvattamiseen on nimenomaan hallituspuolueiden äänestäjillä: Kokoomusta äänestävistä vain 6 prosenttia maksaisi mielellään nykyistä enemmän veroja. Perussuomalaisten parissa luku on 13 ja keskustan 19 prosenttia.

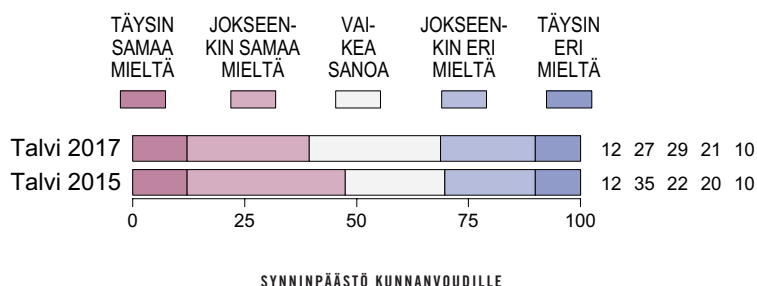
Sosiaalidemokraattien äänestäjistä 29 prosenttia olisi valmis maksamaan enemmän veroja, mutta yli puolet vastustaa lisäveroja. Vihreiden ja vasemmistoliiton äänestäjistä lähes 40 prosenttia olisi valmis lisäveroihin.

39 prosenttia vastaajista olisi myös valmis veronalennuksia vastaan luopumaan joistain valtion tai kunnan palveluista. Vuonna 2015 tehdys-
sä kyselyssä hieman useampi, 47 prosenttia vastaajista oli valmis luopumaan palveluista veronalennusten takia. (Kuvio 6.)

Tuloksen voi tulkita kuvaavan tyytyväisyyttä nykytilaan: veronalennuksia ei vaadita, mutta myöskään lisäleikkauksia ei tahdota. Hallituksen tavoittelemista neljän miljardin menosäästöistä etenkin koulutusleikkauksista on käyty vilkasta julkista keskustelua.

Voimakkaimmin veronalennuksia kuitenkin suosisivat työelämässä johtavassa asemassa olevat. Julkisista palveluista todennäköisesti riippuvaisimmat työttömät taas kannattavat vähiten veronalennusten ja palveluista luopumisen yhdistelmää.

Kuvio 6. "Jos veroja alennettaisiin, olisin valmis luopumaan joistakin valtiolta ja kunnilta saamistani palveluista" (%)

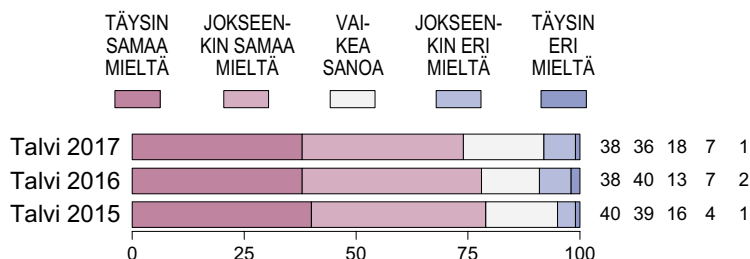
TEHOJA JULKISEEN TALOUTEEN

Helpompi reitti verotaakan kurissa pitämiseen olisi suomalaisten mielestä julkisen talouden tehostaminen. Ainakin yleisellä tasolla ajatus julkisen talouden tehostamisesta saa vankkaa kannatusta (aiheesta enemmän artikkelissa *Kunnat kuntokuurille* s. 10–26.)

Vastaajista 74 prosenttia hyväksyy väitteen ”Verotuksen jatkuvan kiristämisen sijaan julkisen talouden toimintaa pitäisi tehostaa”. Eri mieltä on vain 8 prosenttia vastanneista. Tehostamisenkin suhteen suomalaisten kannat ovat hieman pehmentyneet aiemmasta. (Kuvio 7.)

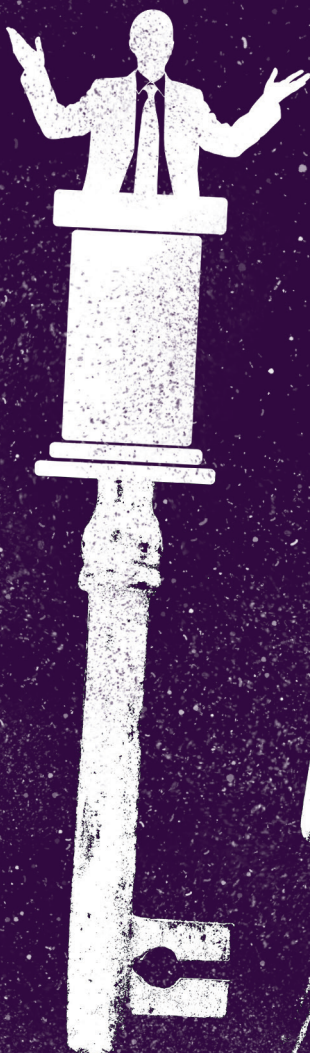
Vahvimmin julkisen talouden tehostamista veronkiristysten sijaan kannattavat kokoomusta äänestävät. Heistä 91 prosenttia allekirjoittaa tehostamisvaatimuksen. Perussuomalaisia äänestävien parissa luku on 83 prosenttia, keskustaa äänestävien parissa 79 prosenttia ja sosiaalidemokraattejakin äänestävien parissa 65 prosenttia.

Kuvio 7. ”Verotuksen jatkuvan kiristämisen sijaan julkisen talouden toimintaa pitäisi tehostaa” (%)

VIITTEET

- 1 Kuntaliitto (2017): Kuntien tulo- ja kiinteistöveroprosentit 2017, <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/kuntatalous/veroprosentit/tuloveroprosentit-kiinteistoveroprosentit/Sivut/default.aspx>
- 2 Vuonna 2014 arvonlisäveron tuotto oli 18,8 miljardia euroa ja kunnallisveron 18,2 miljardia. Ks. esimerkiksi EVA Fakta Verojen kirja, s. 7; http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2015/08/EVA_Fakta_Verojen_kirja_2_painos.pdf.
- 3 Sote- ja maakuntauudistus (2017): Kuntien peruspalvelujen valtionosuusuudistus sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä, <http://alueuudistus.fi/kuntien-valtionosuusjarjestelma>.

TYITYVÄISET ALAMAISET

Hallituksella ja eduskunnalla on suomalaisten
mielestä sopivasti valtaa; tyytymättömyys
ammattiyhdistysliikkeeseen kasvanut

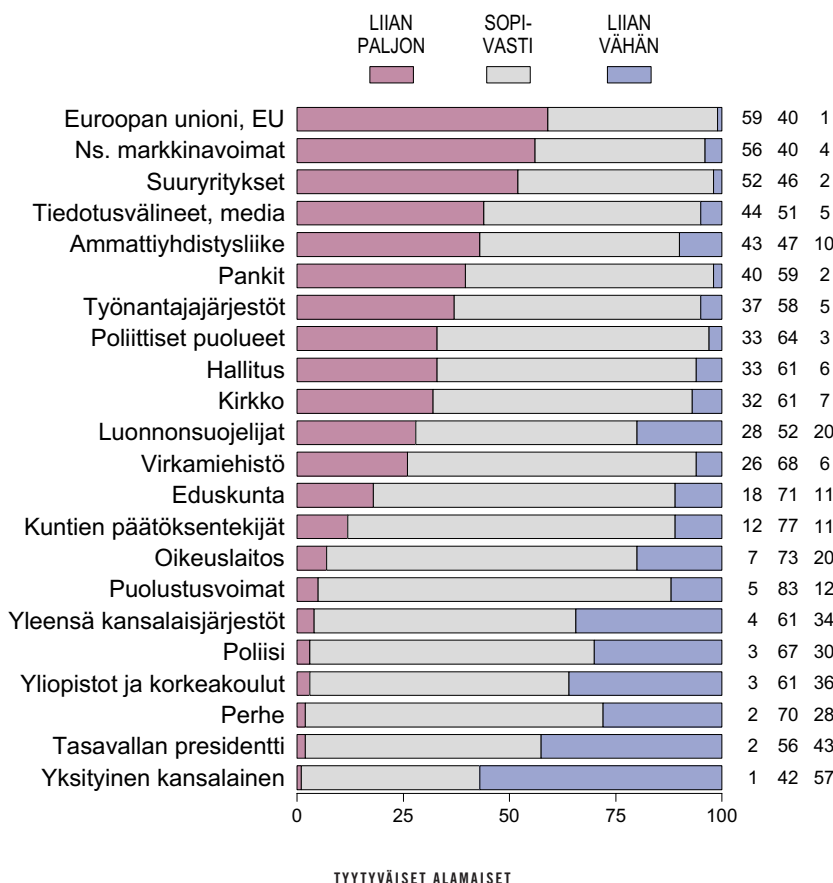
SARIANNA TOIVONEN

- Suomalaiset ovat tyytyväisiä yhteiskunnan valtarakenteeseen. Vankka enemmistö kansasta, noin 61–71 prosenttia, arvioi, että hallituksella ja eduskunnalla on sopivasti valtaa.
- Työmarkkinajärjestöt saavat osakseen aiempaa laajempaa tyytymättömyyttä. 43 prosenttia arvioi, että ammattiyhdistysliikkeellä on liikaa valtaa. 37 prosenttia moittii myös työnantajajärjestöjä liiasta vallasta.
- Liian vähän valtaa suomalaisten mielestä on tasavallan presidentillä ja yksityisellä kansalaisella. Presidentin valtaa liian vähäisenä pitää jopa 43 prosenttia suomalaista, yksilön valtaa 57 prosenttia.
- Kansan kiinnostus politiikkaan on pysynyt vahvana, ja 83 prosenttia arvioi, että äänestäminen kannattaa aina.

Yhteiskunnan valtarakenne ei nostata suomalaisten parissa suurta tyytymättömyyttä. Tämä käy ilmi, kun kansalaisilta pyydetään arviota siitä, onko tietyillä yhteiskunnallisilla instituutioilla liian paljon, sopivasti vai liian vähän valtaa. (Kuvio 1.)

Noin 61–71 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että poliittisen järjestelmämme ytimellä – hallituksella, eduskunnalla ja poliittisilla puolueilla – on sopivasti valtaa. Merkittävä poikkeus nousee esiin suhtautumisessa tasavallan presidenttiin – jopa 43 prosenttia vastaajista arvioi, että presidentillä on liian vähän valtaa.

Kuvio 1. Arviot yhteiskunnallisten vaikuttajien vallasta (%)

Selviä säröjä sopuisaan käsitykseen valtarakenteesta tuo myös suhtautuminen Euroopan unionin valta-asemaan. Vastaajista 59 prosenttia arvioi, että EU:lla on liikaa valtaa. Vain 40 prosenttia katsoo, että unionin valta-asema on sopiva.

Tuomion liiasta vallasta saavat samaan tapaan helposti epämääräisiksi ja etäisiksi jäävät talouden toimijat. 56 prosenttia suomalaisista arvioi, että markkinavoimilla on liikaa valtaa. 52 prosenttia pitää myös suur-yrityksiä liian vallan haltijoina.

AKTIIVISET OBJEKTIT

Valta-asteikon toiseen ääripäähän – valtaa vailla olevien kärkisijalle – kansa sijoittaa yhteiskunnan perusyksikön, yksilön. Suomalaisista 57 prosenttia arvioi, että yksityisellä kansalaisella on liian vähän valtaa.

Näin suomalainen hahmottaa itsensä vallan käytön kohteeksi, ei aina-kaan vallan käyttäjäksi. Kun poliittisen ytimen valta ei kuitenkaan herätä suuria intohimoja, edustuksellisen demokratian alamaisen – politiikkaa aktiivisesti seuraavan äänestäjän – asema kelpaa suomalaiselle hyvin.

Tällainen tulkinta saa tukea myös tuloksista, joiden mukaan kansa pitää äänestämistä tärkeänä ja ilmoittaa seuraavansa politiikkaa aktiivisesti. Näitä asenteita on kartoitettu EVAn Arvo- ja asennetutkimuksissa jo pidempään, eikä tuloksissa ole havaittavissa isoja trendimuutoksia¹.

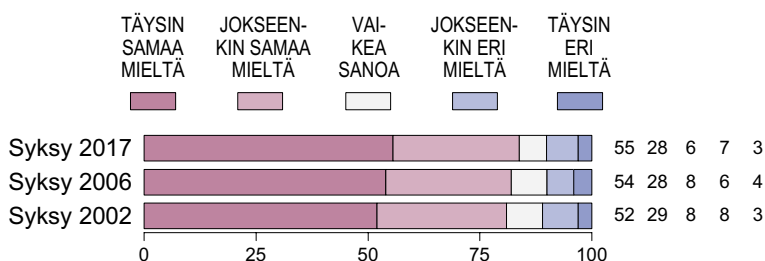
Väitteen ”Vaikka yksittäinen kansalainen ei voi paljonkaan vaikuttaa maan asioihin, äänestäminen kannattaa aina” allekirjoittaa 83 prosenttia suomalaisista. Vain 10 prosenttia vastanneista on eri mieltä. (Kuvio 2.)

Periaatteellinen tuki edustukselliselle demokratialle on vankkaa, sillä äänestämistä kannattavana pitävien määrä on korkeampi kuin käytännön äänestysaktiivisuus. Viime vaaleissa äänestysprosentit ovat vaihdelleet kuntavaalien 58 prosentin ja presidentinvaalien ensimmäisen kierroksen 73 prosentin välillä.

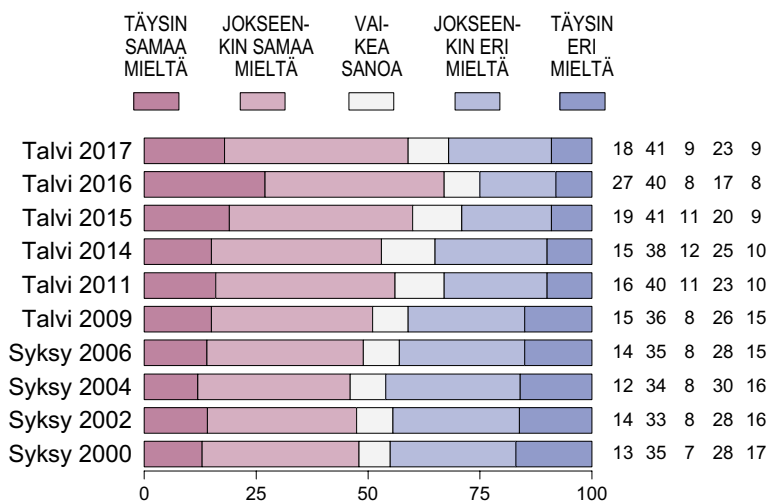
Suomalaiset ilmoittavat yhä myös olevansa kiinnostuneita politiikasta, joskin into seurata politiikkaa on hieman laantunut. 59 prosenttia allekirjoittaa väitteen ”Olen kiinnostunut politiikasta ja seuraan sitä

aktiivisesti”. (Kuvio 3.) Viime vuonna väitteen allekirjoitti EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa ennätyselliset 67 prosenttia vastanneista.

Kuvio 2. ”Vaikka yksittäinen kansalainen ei voi paljonkaan vaikuttaa maan asioihin, äänestäminen kannattaa aina” (%)

Kuvio 3. ”Olen kiinnostunut politiikasta ja seuraan sitä aktiivisesti” (%)

PUOLUEET KAUKANA ARJESTA

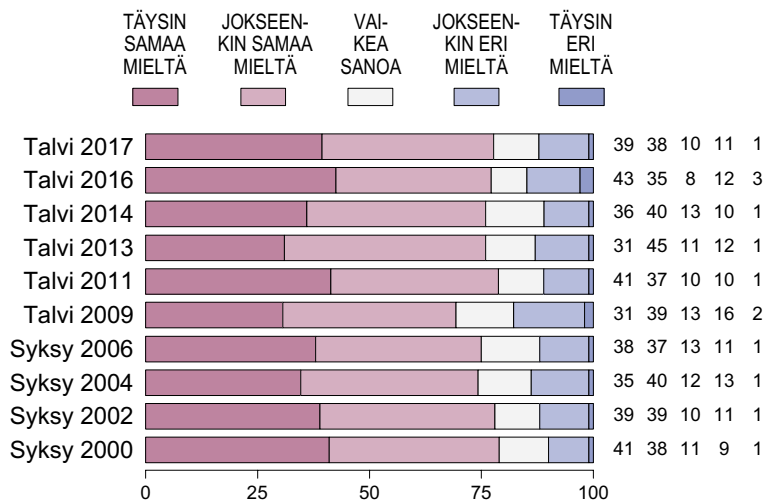
Vaikka enemmistö suomalaisista arvioi, että puolueilla on sopivasti valtaa (kuvio 1, s. 41), täysin kritiikitöntä suhtautuminen puolueisiin ei ole. Jopa 77 prosenttia kansasta suorii puolueita siitä, että ne ovat ”ajautuneet yhä kauemmaksi tavallisen ihmisen ongelmista”.

Tämän moitteen enemmistö suomalaista on jo pidempään allekirjoittanut, eikä EVAn Arvo- ja asennetutkimusten tuloksissa ole nähtävissä isoja trendimuutoksia 2000-luvulla. Etäännyttä puolueita moittivat etenkin perussuomalaisia (91 %), vasemmistoliittoa (84 %) ja SDP:tä (80 %) äänestävät. Kokoomuksen (61 %) ja vihreiden (66 %) kannattajat ovat tyytyväisempiä.

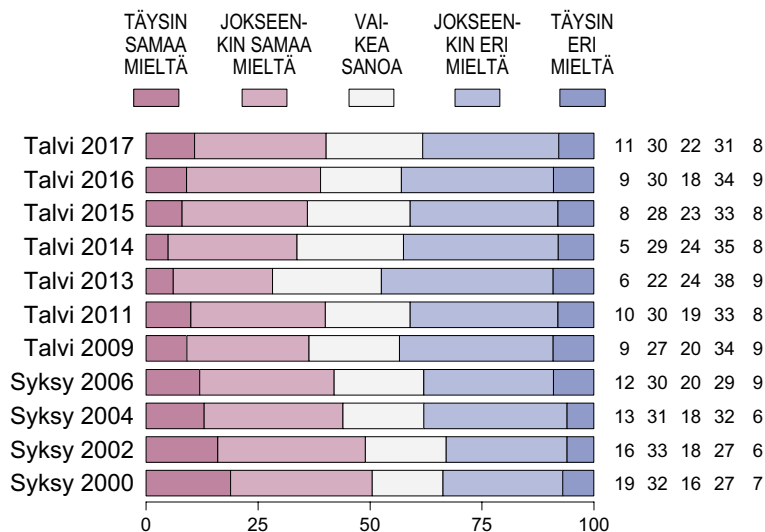
Viime vuosien EVAn Arvo- ja asennetutkimusten kanssa linjassa on sekin, että varsin usea suomalainen arvioi, että sopivan puolueen löytäminen on vaikeaa. Kansasta 41 prosenttia ilmoittaa, että ”Mikään puolue ei aja juuri minulle tärkeitä asioita”. Eri mieltä väitteen kanssa on melkein yhtä moni, 39 prosenttia vastanneista.

Väestöryhmittäin tarkasteltuna oman puolueen löytäminen on vaikeinta vähän koulutetuille (49–58 %), työttömille (52 %) ja perussuomalaisia (48 %) äänestävälle. Vankimmin väitteen taas kumoavat vihreitä (60 %), vasemmistoliittoa (57 %) tai keskustaa (55 %) äänestävät ja akateemisesti koulutetut (57 %).

”Puolueet ovat ajautuneet yhä kauemmas tavallisen ihmisen ongelmista” (%)

”Mikään puolue ei aja juuri minulle tärkeitä asioita” (%)

TYTYYMÄTTÖMYYS EU:HUN LAANTUNUT, HALLITUKSEEN KASVANUT

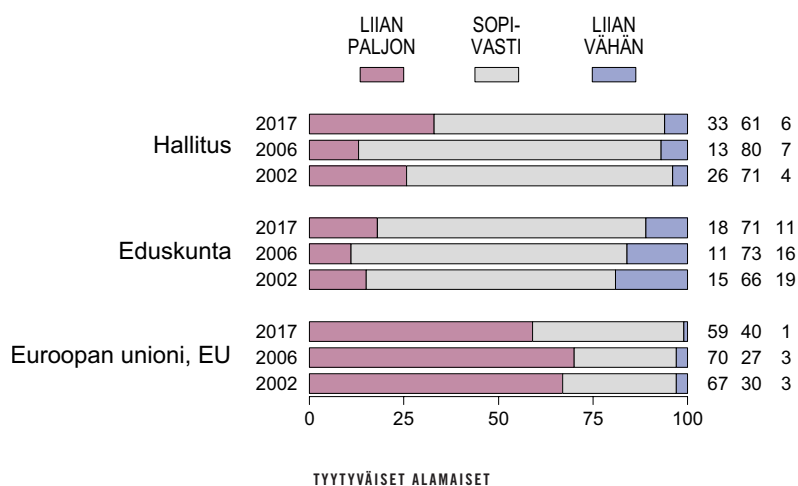
Kun tarkastellaan tarkemmin valta-arvioiden kehittymistä 2000-luvulla, selviää, että tyytymättömyys hallituksen vallankäyttöön on kasvanut ja toisaalta EU:hun vaimentunut. (Kuvio 4.)

Suomalaisista 33 prosenttia moittii hallitusta liiasta vallasta, kun esimerkiksi vuonna 2006 samalla kannalla oli vain 13 prosenttia. Arviot todennäköisesti kuvaavat suhtautumista kulloinkin vallassa olevaan hallitukseen, mikä tarkoittaa, että Matti Vanhasen ensimmäiseen hallitukseen oltiin vuonna 2006 tyytyväisempiä kuin nykyiseen Juha Sipilän hallitukseen.

Hallituspuolueita äänestävästä tyytymättömmimpiä ovat perussuomalaiset. Heistä 47 prosenttia määrittelee hallituksen liian vallan haltijaksi, kun keskustaa ja kokoomusta äänestäneiden parissa luku on vain 4–9 prosenttia. Oppositiopuolue sosiaalidemokraattien kannattajista 47 prosenttia arvioi, että hallituksella on liikaa valtaa.

Suhtautumisessa eduskunnan valtaan paljastuu toisenlainen trendi: huolet eduskunnan liian vähäisestä vallasta ovat hälventyneet. Vielä vuonna 2002 vastaajista 19 prosenttia arvioi, että eduskunnalla on liian vähän valtaa, tässä mittauksessa luku on 11 prosenttia.

Kuvio 4. Arviot yhteiskunnallisten vaikuttajien vallasta 2002–2017 (%)

Vaikka EU on suomalaisten valta-asteikolla liian vallan haltija, aiempaa harvempi moittii unionin valta-asemaa. Vastaajista 59 prosenttia pitää unionia liian vallan haltijana, ja luku on kymmenkunta prosenttiyksikköä pienempi kuin 2000-luvun alkupuolella.

AMMATTIYHDISTYSLIIKE LIIKAA VALLAN KAHVASSA

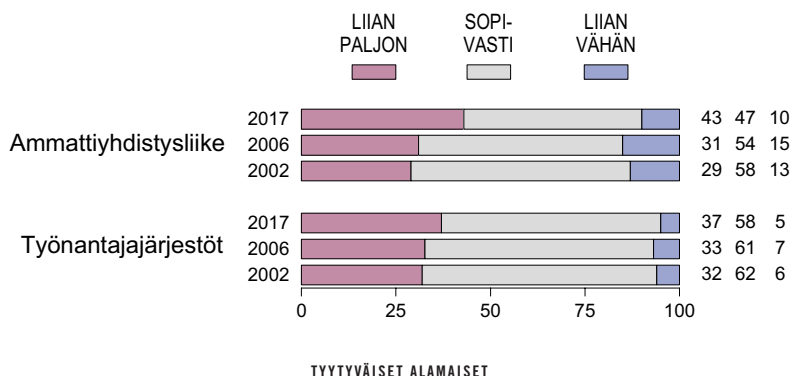
Kansan valta-asenteissa näkyy kiistaton muutos myös suhtautumisessa työmarkkinajärjestöihin. Suomalaiset arvioivat entistä useammin, että varsinkin ammattiyhdistysliikkeellä on liikaa valtaa.

Alle puolet, 47 prosenttia, suomalaisista arvioi, että ammattiyhdistysliikkeellä on sopivasti valtaa. 43 prosenttia katsoo, että ammattiyhdistysliikkeellä on liikaa valtaa, ja näin ajattelevien määrä on kasvanut jopa 14 prosenttiyksikköä vuodesta 2002. (Kuvio 5.)

Samaan suuntaan, joskin maltillisemmin, ovat muuttuneet arviot työnantajajärjestöjen valta-asemasta. Vastaajista 37 prosenttia arvioi, että työnantajajärjestöillä on liikaa valtaa. Silti työnantajajärjestöjen vallan arvioi nykyisellään sopivaksi selvästi yli puolet kansasta, 58 prosenttia.

Järjestövallan kritiikin kasvu ei ole yllättävää. Julkisessa keskustelussa korporaatioden toiminta ja asema ovat olleet jo pitempään luupin alla, kun työmarkkinajärjestelmään on kohdistunut muutospainetta.

Kuvio 5. Arviot yhteiskunnallisten vaikuttajien vallasta 2002–2017 (%)

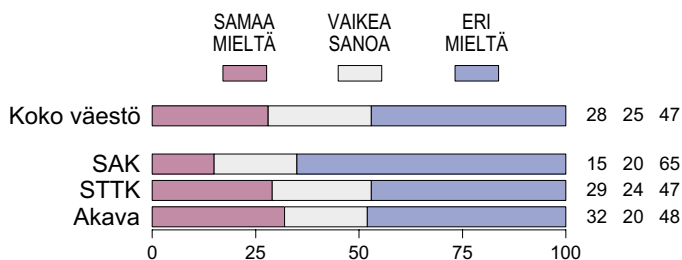
Esimerkiksi Sipilän hallitus haki aluksi järjestöiltä yhteiskuntasopimusta, sai kilpailukyky sopimuksen ja tavoittelee yhä yrityskohtaisen, paikallisen työehtosopimisen lisäämistä. Samalla työnantajien edustaja Elinkeinoelämän keskusliitto on itse vetäytynyt sopimusneuvottelijan roolista, ja lisäksi koko neuvottelutapaa on yritetty rukata vientialavetoiseksi Suomen malliksi.

Etenkin hallituspuolueita äänestävillä ammattiyhdistysliike vaikuttaa näyttävästi muutoksia vastustavana ei-liikkeenä. Kokoomusta äänestävistä ammattiyhdistysliikettä moitti liiasta vallasta 81 prosenttia, keskustaa äänestävistä 73 prosenttia ja perussuomalaisia äänestävistä 51 prosenttia. Matalin ammattiyhdistysliikettä kritisoivien osuus on sosiaalidemokraattien kannattajissa, 11 prosenttia.

Harva kuitenkin arvioi, että ”Työntekijöiden ja työnantajien edut ovat Suomessa nykyään pitkälti yhteneväiset”. Väitteen allekirjoittaa 28 prosenttia vastaajista, ja eri mieltä on 47 prosenttia. (Kuvio 6.)

Ammattiliittoon kuuluvien parissa tuloksissa on hieman eroja. Voimakkaimmin ajatusta työntekijöiden ja työnantajien yhtenevistä eduista vastustavat SAK-laiseen liittoon kuuluvat, kun taas Akavan tai STTK:n jäsenliittoihin kuuluvista useampi allekirjoittaa yhtenevät edut.

Kuvio 6. ”Työntekijöiden ja työnantajien edut ovat Suomessa nykyään pitkälti yhteneväiset” (%)

HUOLTA PRESIDENTIN ASEMASTA

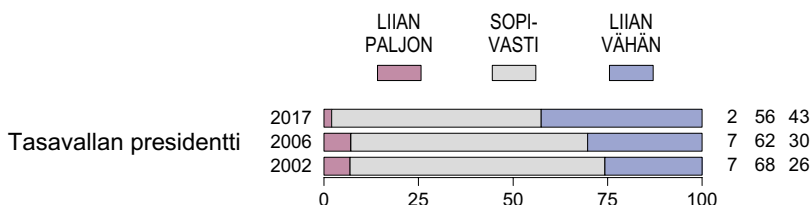
Tasavallan presidentin suomalaiset sijoittavat valta-asteikolla täysin eri lailla kuin muut keskeiset instituutiot. Vastaajista 56 prosenttia arvioi, että presidentillä on sopivasti valtaa, mutta jopa 43 prosenttia katsoo, että presidentillä on liian vähän valtaa. Presidentin valtaa liian vähäisenä pitävien määrä on myös kasvanut asteittain 2000-luvulla. (Kuvio 7.)

Muutokset voivat kertoa kaipuusta valtaoikeuksiltaan vahvemman päämiehen aikaan, ja varsinkin kun viime vuodet ovat olleet kansainvälisesti kiristyvää aikaa. Ainakin kysyntä ulkopoliittiselle Suomen aseman hahmottamiselle on korkealla, kun otsikoissa ovat olleet pakolaiskriisin ulottuvuudet, Venäjän valtapoliitiikan yksityiskohdat ja Yhdysvaltain uuden presidentin Donald Trumpin edesottamukset.

Kyse on luultavasti myös tyytyväisyydestä istuvaan presidenttiin. Maailman myllerryksessä Sauli Niinistö koetaan luotettavana ja turvallisenä tasavallan päämiehenä, ja useissa mielipidetutkimuksissa hän on saanut huippuarvosanoja toiminnastaan ja myös kannatusta yli puoluerajojen.²

Väestöryhmittäin tarkasteltuna presidentin vallan liian vähäiseksi arvioivat etenkin perussuomalaisia (67 %) ja kokoomusta (51 %) äänestävät sekä 18–25-vuotiaat (61 %), opiskelijat (57 %) ja työttömät (55 %).

Kuvio 7. Arviot tasavallan presidentin vallasta 2002–2017 (%)

YMMÄRRYSTÄ VALLAN VAHTIKOIRALLE

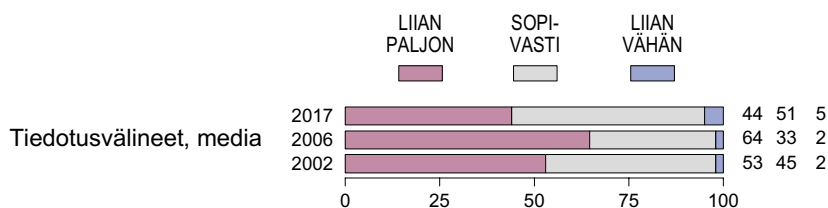
Suhtautuminen tiedotusvälineiden vallankäyttöön on muuttunut suopeammaksi 2000-luvulla. Tulos on siinä mielessä lohdullinen, että samaan aikaan on ollut käynnissä median ansaintalogiikan muutos, jopa kriisi.

Enemmistö, 51 prosenttia suomalaisista arvioi, että vallan vahtikoiralla on nyky-yhteiskunnassa sopivasti valtaa. Tyytyväisyys median toimintaan on kasvanut, sillä vuonna 2006 luku oli vain 33 prosenttia.

Muutos voi selittyä reaktiona sosiaalisen median esiinmarssille ja erilaisten valemedioiden ylilyönneille: perinteistä mediaa arvostetaan. Ehkä kansa myös ymmärtää aiempaa paremmin median roolin vallankäytön vahtikoirana.

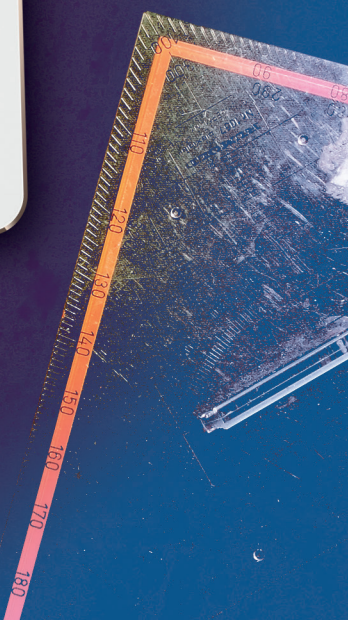
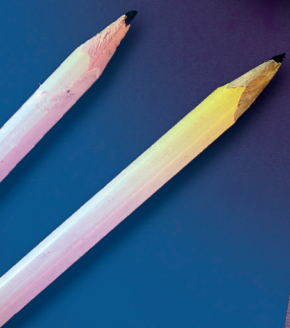
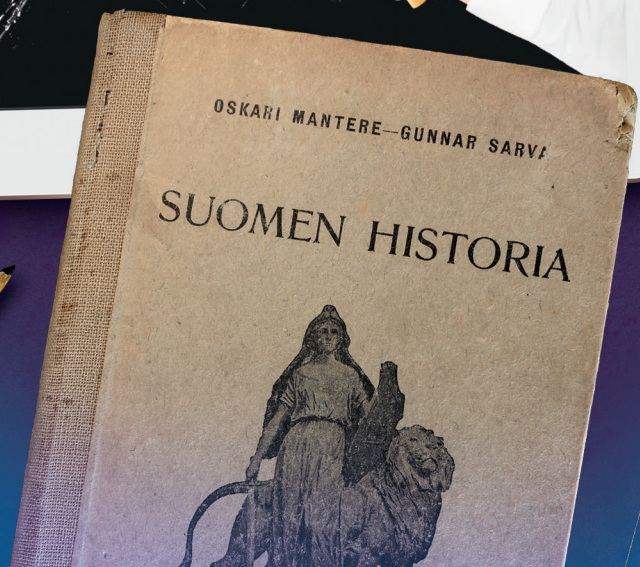
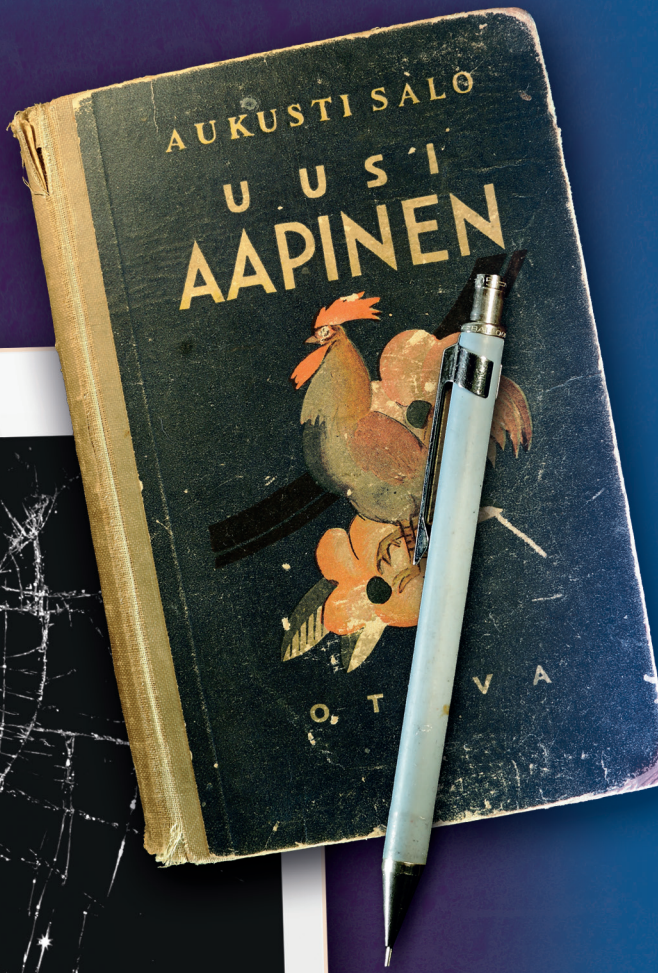
Median liian vallan haltijaksi määrittelevien määrä on laskenut 20 prosenttiyksikköä vuodesta 2006. Silti näihin moittijoihin kuuluu 44 prosenttia kansasta. Vain 5 prosenttia suomalaisista arvioi, että medialla on liian vähän valtaa.

Arviot tiedotusvälineiden vallasta 2002–2017 (%)

VIITTEET

- 1 Tässä artikkelissa keskitytään 2000-luvulla tapahtuneisiin valta-arvioiden muutoksiin. Kaikkien EVAn Arvo- ja asennetutkimusten tulokset 1980-luvulta alkaen löytyvät EVAn Arvopankista osoitteesta <http://www.eva.fi/arvopankki/>.
- 2 Esimerkiksi Helsingin Sanomat 3. heinäkuuta 2016: Presidentti Sauli Niinistö nauttii huippusuosiota, <http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002908992.html> ja Yle 11. joulukuuta 2016: Ylen presidenttikysely: Sauli Niinistö ylivoimainen ykkönen, Soini ja Väyrynen inhotuimmat, <http://yle.fi/uutiset/3-9341544>.

OPETTAJAAN USKOVAT KAIKKI

Suomalaisten luottamus kouluunsa on kivikova;
uudistusten sijaan kaivataan vanhoja konsteja

MATTI APUNEN

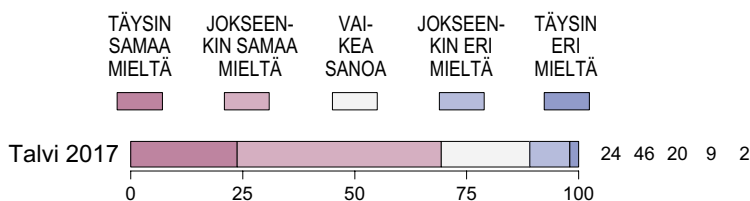
- Jos johonkin uskomme, niin omaan kouluumme. Seitsemän kymmenestä allekirjoittaa väitteen, jonka mukaan suomalainen peruskoulu on maailman paras. Vain noin joka kymmenes suhtautuu asiaan epäillen.
- Ja mitä sitä hyvää muuttamaan. Vain 4 prosenttia suomalaisista uskoo, että koulussa on huutava tarve uudistuksille. Muutenkin koulutyöhön suhtaudutaan konservatiivisesti: enemmistö olisi valmis palauttamaan tasokurssit ja alaluokille numerotodistukset.
- Mutta kun puheeksi tulee perheen oikeus valita koulunsa, äänet hajoavat tasaisesti kouluvalinnan puolesta ja sitä vastaan.
- Tasa-arvon vaatimus on suomalaisilla syvässä, mutta ajatusta lahjakkaiden lasten erityiskouluista ei silti tyrmätä.
- Selvimmän huolen vastaajat esittävät koulun työn häiriintymisestä: käytännössä jokseenkin kaikki olisivat valmiita antamaan opettajille lisää valtuuksia työrauhakysymyksissä.

Voi olla, että koulu on yksi varmimmista asioista, joista kansan keskuudessa vallitsee aito konsensus. Ilmeisesti peruskoulun menestys kansainvälisessä PISA-tutkimuksessa on vakuuttanut suomalaiset, eikä heidän uskoaan tunnu horjuttavan edes Suomen PISA-sijoitusten säännönmukainen lipsuminen viime vuosina. 70 % yhtyy väitteeseen, jonka mukaan ”Suomessa on maailman paras peruskoulu”. (Kuvio 1.)

Naiset uskovat suomalaisen koulun paremmuuteen miehiä vankemmin, mutta muilta osin mielipide-erot jäävät vähäisiksi. Kouluun uskovat tasapäisesti kouluja paljon käyneet ja käymättömät.

Edes puoluekanta ei suuresti erottele vastaajia, vaikka perussuomalaisia kannattavat ovatkin hiukan kriittisempiä kuin muut. Oikeisto ja vasemmisto ovat yhtä vakuuttuneita suomalaisen koulujärjestelmän erinomaisuudesta.

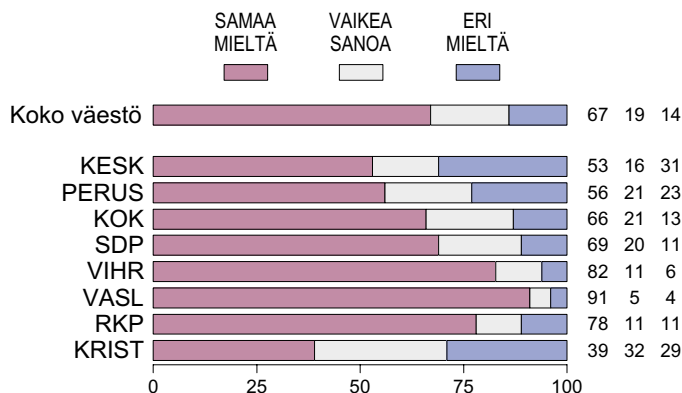
Kuvio 1. ”Suomessa on maailman paras peruskoulu” (%)

KOULU ON MUITA TÄRKEÄMPI

Ja vaikka suomalaista koulua pidetään lähtökohtaisesti hyvänä, kaksi kolmesta vastaajasta (67 %) olisi edelleen valmis lisäämään koulutuspanostuksia voimakkaasti, vaikka se merkitsisi määrärahojen vähentämistä joltakin muulta alalta. Kun sama kysymys kysyttiin vuonna 1988, lisäpanostuksia oli valmis vaatimaan 55 % vastaajista. Vain 14 % kyseenalaistaa väitteen. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. ”Panostusta koulutukseen on maassamme voimakkaasti lisättävä, vaikka se merkitsisi määrärahojen vähentämistä joltakin muulta alalta” (%)

Lisäpanostuksista kysyttäessä vastaajien kannat alkavat hiukan hajo-
ta sen mukaan, mitä puoluetta he kannattavat.

Ehkä nykyisestä hallitusasetelmasta ja viimeaikaisesta, varsin tiuk-
kasävyisestä koulutusleikkauskeskustelusta johtuu se, että keskustan,
kokoomuksen ja perussuomalaisten kannattajat suhtautuvat lisärahaan
hiukan varovaisemmin kuin oppositiopuolueiden kannattajat. Tästä
huolimatta enemmistö (53–66 %) myös hallituspuolueitten tukijoista
olisi valmis lisärahoitukseen muiden alojen kustannuksella.

Suomalaiset eivät myöskään ole valmiita suuriin koulu-uudistuksiin.
Tämä ilmenee suhtautumisesta väitteeseen, jonka mukaan ”Nykyisen
kaltainen peruskoulu on jäänne menneisyydestä ja asteittaisen kehittä-
misen sijaan kaikki tulisi ajatella kokonaan uusiksi”.

Vain 4 % vastaajista on täysin samaa mieltä voimakkaasta reformin
tarpeesta ja 16 % on jokseenkin samoilla linjoilla. Kysymyksen torjuu,
hiukan jyrkemmin tai lievemmin, 54 % suomalaisista. (Kuvio 3.)

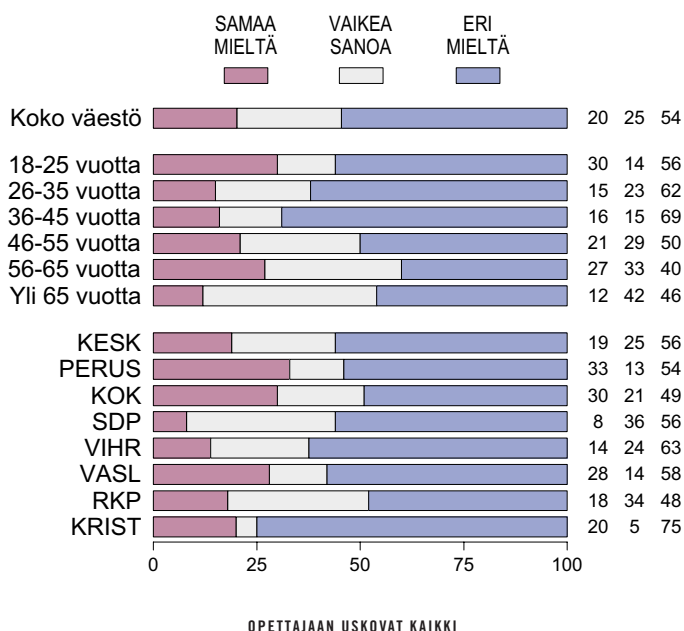
Keskimääräistä enemmän uudistuksen tarvetta kouluissa näkevät ne,
jotka ovat siellä viimeksi olleet. 18–25-vuotiaitten keskuudessa perus-
teollista reformia kannattaa 30 % vastaajista, mutta 56 % ei näe tarvet-

ta koulujen kumoukselle. Keskimääräistä enemmän uhkia muutoksessa näkevät 26–45-vuotiaat, eli valtaosa nykyisten peruskoululaisten vanhemmista.

Puolueiden äänestäjäryhmistä valmiimpia koulun kumoukselliseen uudistamiseen ovat perussuomalaiset (33 %) ja kokoomuslaiset (30 %). Sen sijaan esimerkiksi johtavassa asemassa olevat ovat yksi konservatiivisimmista ryhmistä (17 % valmis muutokselle), vaikka yrityselämästä ajoittain on kuulunutkin arvostelun ääniä koululaisten numero- ja talousosaamisesta. Koulujen uudistamiskysymyksessä herrat ja SAK-laiset duunarit ovat – kerrankin – lähes pilkulleen samaa mieltä.

Toisaalta kysymyksen asettelu on varsin voimakas ja jopa radikaali, joten varovaisuus vastauksissa on odotettavaa. Itse asiassa voi olla perusteltua ajatella, että jos nimenomaan nuorista lähes kolmasosa pitää radikaalia muutosta tarpeellisena, se on melko voimakas signaali siihen suuntaan, että aivan ongelmaton suomalainen koulumalli ei ole.

Kuvio 3. ”Nykyisen kaltainen peruskoulu on jäännös menneisyydestä ja asenteittaisen kehittämisen sijaan kaikki tulisi ajatella kokonaan uusiksi” (%)

ELIITTIKOULUILLE VAROVAISTA TUKEA

Koulua kuulee toisinaan kritisoitavan siitä, että se saattaa tuottaa tasa-päistä tasalaatuisuutta, mutta samalla koulujärjestelmä jättää lahjakkuudet oman onnensa nojaan ja tuottaa latteaa keskinkertaisuutta.

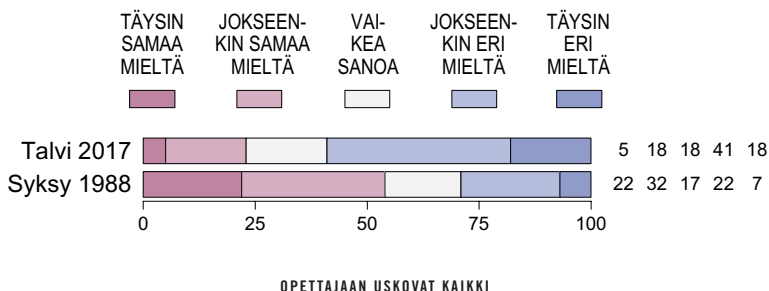
Teema on ollut esillä pitkään, ja itse asiassa huoli lahjakkaiden mahdollisuuksista on ohentunut. Kun asiaa kysyttiin Arvo- ja asennetutkimuksessa syksyllä 1988, vastaajista 54 % yhtyi väitteeseen, jonka mukaan ”suomalainen koulujärjestelmä tuottaa lähinnä vain tasapäisiä keskinkertaisuuksia, joilta puuttuu luovuus ja oma-aloitteisuus”. Sama kysymys tuottaa tänä vuonna huomattavan muutoksen: Väitteen koulun passivoivasta ja keskinkertaisuuteen pakenevasta luonteesta allekirjoittaa 23 % suomalaista. 59 % torjuu väittämän. (Kuvio 4.)

Väestöryhmien mielipide-erot noudattelevat samoja linjoja kuin koulujen uudistamiskysymyksessä. Nuorista 35 % näkee koulun ongelmana sen, ettei se rohkaise luovuuteen ja oma-aloitteisuuteen; 52 % ei ole samalla linjalla. Puolueiden kannattajaryhmistä keskinkertaisuuden valtaan uskovat eniten perussuomalaisten ja kokoomuksen kannattajat.

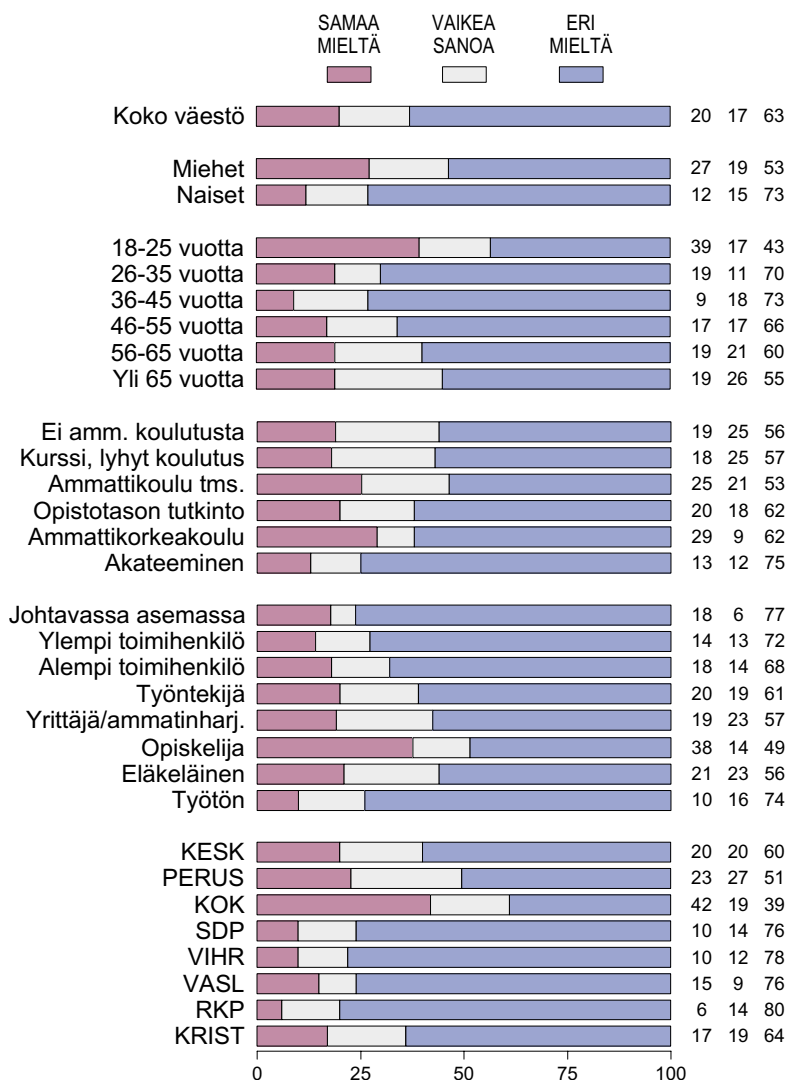
Suomalaisten koulua koskevista mielipiteistä paistaa hyvinkin voimakkaasti läpi perisuomalaisittain korostunut tasa-arvonäkemyks.

Vain 20 % katsoo, että kouluissamme olisi panostettava enemmän huippuosaamisen synnyttämiseen, vaikka se saattaisikin merkitä koulutuksen yleissivistävyydestä tinkimistä. 63 % suomalaisista valitsee ennemmin yleissivistyksen turvaamisen. (Kuvio 5.)

Kuvio 4. ”Suomalainen koulujärjestelmä tuottaa lähinnä vain tasapäisiä keskinkertaisuuksia, joilta puuttuu luovuus ja oma-aloitteisuus” (%)

Kuvio 5. ”Suomalaisissa kouluissa on panostettava enemmän huippu-osaamisen synnyttämiseen, vaikka sitten koulutuksen yleissivistävyydestä tinkien” (%)

Yksittäisistä väestöryhmistä huippuosaamisen asianajajia ovat nuoret (39 %) ja opiskelijat (38 %), mutta eivät esimerkiksi johtavassa asemassa olevat (18 %). Kokoomuslaisia kysymys huippuosaamisesta sävyyttää aika lailla (42 %), mutta esimerkiksi akateemisen tutkinnon suorit-

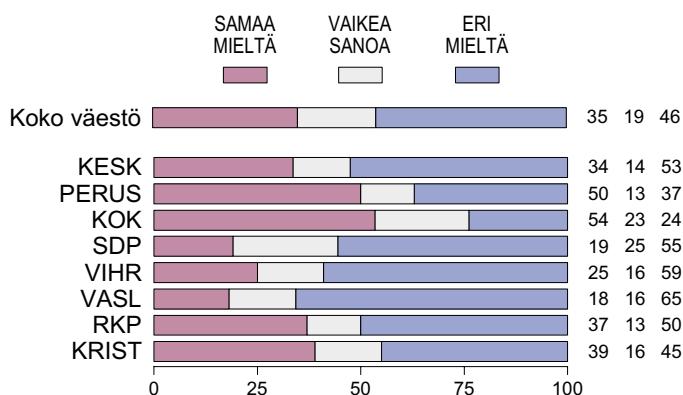
taneista vain 13 % yhtyy ajatukseen ja peräti 75 % liehuttaa yleissivistävyyden lippua.

Suomalaisen tasa-arvonäkemyksen vahvuuteen nähden hiukan yllättävää on se, että kuitenkin 35 % vastaajista olisi valmis järjestämään huippulahjakkaille omia kouluja. Ajatusta vastustaa 46 %. (Kuvio 6.)

Tai sitten molemmat ajatukset mahtuvat hyvin samaan kehykseen ja suomalaiset ajattelevat, että koulun yleislinjaksi sopii tasalaatuinen yleissivistävyys. Jos teknologinen kehitys ja kilpailu sitten vaativat huipujen parempaa valmennusta, se voidaan ehkä hoitaa erityiskouluissa.

Huippulahjakkaiden erityiskouluista puhuttaessa johtajatkin havahduttavat kannattamaan ajatusta hieman laajemmin (45 %). Silti heistäkin samansuuruinen joukko torjuu ajatuksen eliittikouluista. Kokoomuslaisia (54 %) ja perussuomalaisia (50 %) äänestävät ovat ainoat väestöryhmät, joissa enemmistö tukee ajatusta huippulahjakkaiden omista kouluista.

Kuvio 6. ”Huippulahjakkaille pitäisi olla omia kouluja” (%)

PALUU VANHAAN MALLIIN

Kun kysymykset siirtyvät koulujen sisälle, suomalaiset tunnistavat selvän ongelman ja myös sanovat sen ääneen. Maailma on saattanut muuttua monilta osin vapaamielisemmäksi, mutta kouluissa suomalaiset arvostavat edelleen järjestystä ja opettajan auktoriteetin kunnioittamista.

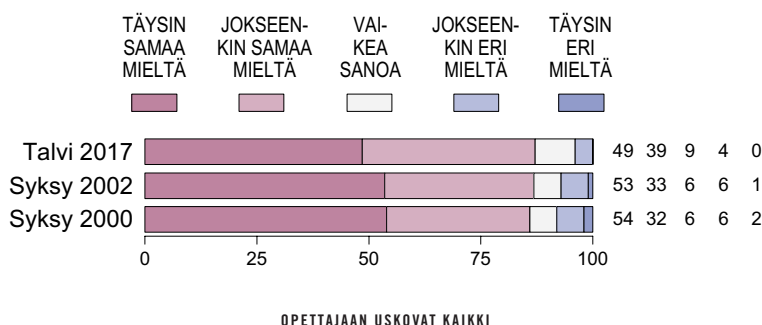
Niin paljon kuin monet entisiä opettajiaan saattavat kirotakin, lähes kaikki ovat valmiita antamaan opettajille selvästi enemmän sananvaltaa järjestyksenpidossa.

Peräti 88 % suomalaisista katsoo, että meno kouluissa vaatii sitä, että opettajilla on enemmän valtaa ja oikeuksia puuttua käytös- ja järjestyshäiriöihin. Tässä kysymyksessä suomalaisten kanta on pysynyt järkkämättömänä läpi 2000-luvun – vuonna 2000 kannatus samalle väitteelle oli 86 %. (Kuvio 7.)

Ajatus saa laajaa ja tasaista kannatusta jokseenkin kaikissa kansanryhmissä eikä ikäluokkien kesken synny merkittäviä eroja. Ainoastaan akateemisesti koulutetut ovat hiukan muita varovaisempia vahvistamaan opettajien asemaa luokassa, mutta heistäkin neljä viidestä hyväksyy ajatuksen. Vasemmistopuolueiden ja vihreiden kannattajien keskuudessa opettajan valtaa kohtaan ollaan hiukan muita kriittisempiä.

Suomalaiset ovat konservatiivisia myös suhteessaan muihin kouluissa jo tehtyihin uudistuksiin. Lasten numeroarvostelun aloittamisen rajaa

Kuvio 7. ”Opettajien valtaa ja oikeutta järjestyksenpitoon tulisi lisätä kouluissa tuntuvasti” (%)

on hinattu hitaasti ylöspäin, koska on pelätty sen vaikuttavan vahingollisesti koulunkäynnin motivaatioon.

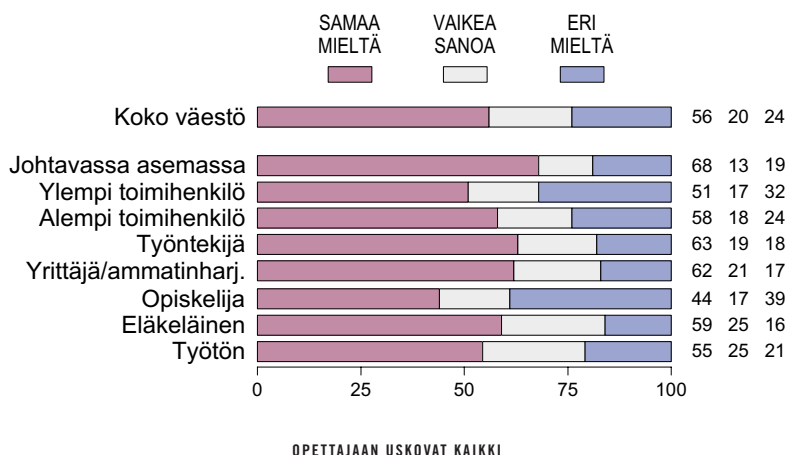
Entiset numeroarvostellut ovat melko selkeästi eri mieltä ja haluaisivat numerot takaisin. 56 % kansasta palauttaisi vanhanaikaisen numeroarvostelun kaikille alakoulun luokille (1–6). Nykyjärjestelmää kannattaa täysin tai jossain määrin 24 % vastaajista. (Kuvio 8.)

Mitä enemmän ihminen on itse saanut koulutusta, sitä todennäköisemmin hän kannattaa nykyistä sanallista arviota alaluokilla. Mitä puolueiden kannattajaryhmiin tulee, ei ehkä ole yllätys, että konservatiivisista kannanotoistaan tunnettujen perussuomalaisten kannattajista 77 % kannattaa vanhoja numerotodistuksia.

Kannat ovat varsin samansuuntaisia, kun pohditaan, saako lapsia erotella osaamisen perusteella. 58 % vastaajista pitää peruskoulussakin tasokursseja hyvänä ideana, jotta jokainen oppilas voi edetä omaa vauhtiaan. Vain 14 % on eri mieltä, ja 27 % ei osaa tai halua ottaa asiaan kantaa.

Ja edelleen: lähes samoilla lukemilla (58 % puolesta, 21 % vastaan) vastaajat kannattavat ajatusta, jonka mukaan koulujen tulisi kertoa oppimistuloksistaan ja kouluviihtyvyydestä vertailuilla, joiden tulokset olisivat kaikkien saatavilla olevaa, julkista tietoa.

Kuvio 8. ”Oppilaiden numeroarvostelu pitäisi palauttaa koko peruskoulun alakouluun (luokat 1–6)” (%)

SAAKO PERHE ITSE VALITA?

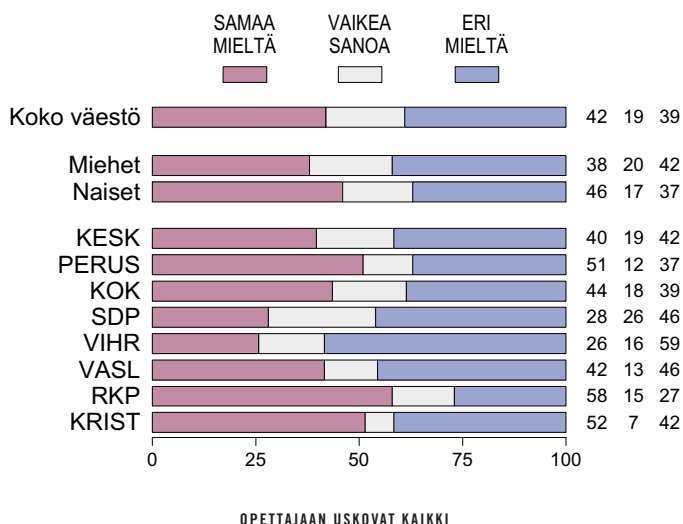
Koulupolitiikan kuuma kysymys, oikeus koulun valintaan päättyy kansan arvioinnissa kutakuinkin tasapeliin. 42 % suomalaisista on sitä mieltä, että peruskoulu pitäisi voida valita vapaasti kunta- tai koulupiirirajoista riippumatta. 39 % vastustaa ajatusta, ehkäpä ajatellen että vapaa valinta johtaa koulujen tasoerojen korostumiseen. (Kuvio 9.)

Tästä syystä asiaa kysyttiin toisessa kysymyksessä epäluulojen näkökulmasta, väitteellä ”Mahdollisuus valita koulu on huono asia, koska se johtaa siihen, että meille syntyy hyviä ja huonoja kouluja”. Tätä epätasa-arvoistumista pelkää 47 % vastaajista, eli hieman suurempi joukko kuin kouluvalintaa sinänsä vastustavien määrä. Noin joka kolmas (32 %) ei ole suuremmin tai juurikaan huolissaan koulujen laatuerojen kasvusta, mikäli valinnanvapaus tulisi voimaan.

Nuorimpia ja vanhimpia vastaajia asia huolettaa vähemmän kuin työssä olevien joukkoa (26–65-vuotiaat), joista noin puolet uskoo valinnan johtavan jyrkempiin tasoeroihin.

Lievästi odottamatonta on se, että terveydenhuollon valinnanvapauden puolesta puhuneet kokoomuslaiset eivät pidä samaa valinnanva-

Kuvio 9. ”Oma peruskoulu pitäisi voida valita vapaasti kunta- tai koulupiirirajoista riippumatta” (%)

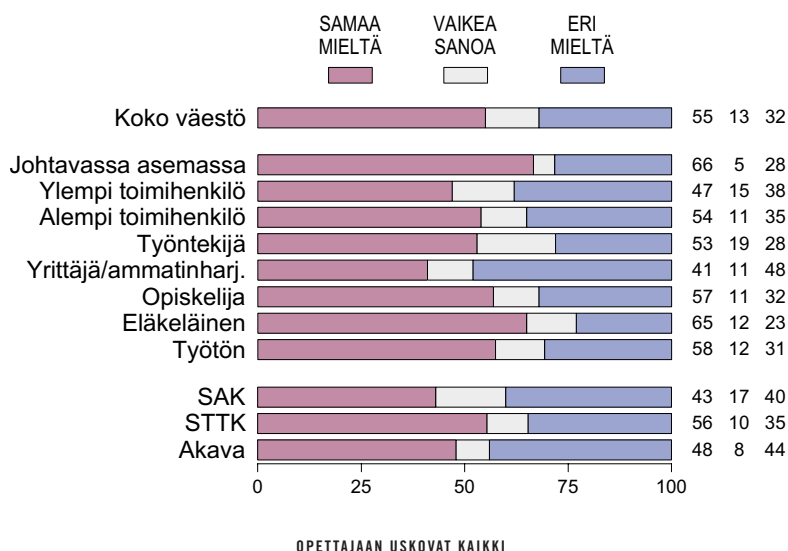
pautta kovinkaan tärkeänä, kun puhe on kouluista. Vaikka 44 % heistä kannattaakin valinnanvapautta, sillä irtoaa puolueiden joukossa vasta kolmas tila RKP:n (58 %) ja perussuomalaisten (51 %) kannattajien jälkeen. Jopa vasemmistoliiton äänestäjäkunnassa (42 %) kouluvalinta saa melkein saman kannatuksen kuin kokoomuksessa.

Melko yllättävää on sekin, että yleensä maailmankatsomusten erilaisuutta ja kasvatuksen yksilöllisyyttä korostavien vihreiden tukijat ovat tässä suhteessa kaikkein torjuvimpia: heistä vain 26 % kannattaa kouluvalintaa ja 59 % vastustaa.

Entäs sitten palveluntuottajat? Onko kysymys puhtaasti käytännöllinen vai sisältyykö esimerkiksi julkisen tuottamiin palveluihin ideologista itseisarvoa? Toisin sanoen onko suomalaisille sinänsä sama kuka palvelut tuottaa, kunhan opetuksen laadusta ja tasa-arvoisuudesta pidetään huolta?

Hiukan yli puolet (55 %) vastaa näin esitettyyn kysymykseen ”kyllä”, ja väitteen torjuu 32 % vastaajista. (Kuvio 10.) Toisin sanoen, vaikka kou-

Kuvio 10. ”On yhdentekevää, tuottaako koulutuspalveluita kunta, kolmas sektori tai yritykset, kunhan opetuksen laadusta ja tasa-arvoisuudesta pidetään huolta” (%)

lu sinänsä onkin lähes pyhä, lopputulos ratkaiskoon sen, kenen käsissä opetus on.

Jopa ammattiliittojen jäsenten keskuudessa moni näkee kysymyksen pragmaattisena: SAK-laisista 43 %, akavalaisista 48 % ja STTK-laisista peräti 56 % antaisi tilaa laadukkaaksi todennetuille palveluille – tulivat nämä sitten kunnasta, markkinoilta tai kolmannelta sektorilta.

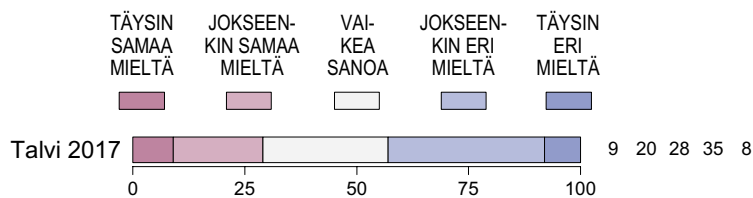
Mutta mitä tämä tarkalleen tarkoittaa yritysten roolista? Voiko yrityksillä olla selkeä rooli koulujen kehittämisessä, vai koetaanko markkinalähtöisyys haitalliseksi?

Pragmaattisuus leimaa vastauksia tässäkin kohdassa. 29 % kansasta ei antaisi yrityksille mitään roolia koulujen kehittämisessä, kun toisessa päässä 43 % on valmis hyväksymään yrityksille jonkinlaisen roolin. (Kuvio 11.)

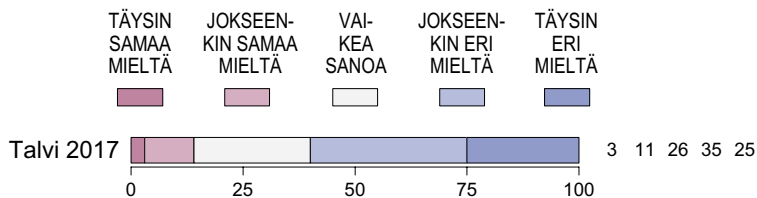
Yksi nykykoulun kasvavista puheenaiheista on vanhempien rooli opetuksessa. Julkisen keskustelun perusteella vanhemmat ovat yhtä aikaa passiivisia ja yliaktiivisia, toisin sanoen eivät aina osallistu lasten koulutyöhön riittävästi – tai sitten haluavat puuttua piinallisenkin tarkasti luokan tapahtumiin.

Kotien kanta on selvä: Vanhempien paikka on kotona. Väite ”Vanhemmat voisivat osallistua nykyistä enemmän myös opettamiseen” saa tukea vain 14 %:lta vastaajista. 60 % on jokseenkin tai täysin sitä mieltä, että vanhempien osallistumisen määrä on nykyisellään riittävä. (Kuvio 12.)

Kuvio 11. ”Yrityksillä ei pitäisi olla mitään roolia koulujen kehittämisessä” (%)

Kuvio 12. ”Vanhemmat voisivat osallistua kouluissamme nykyistä enemmän myös opettamiseen” (%)

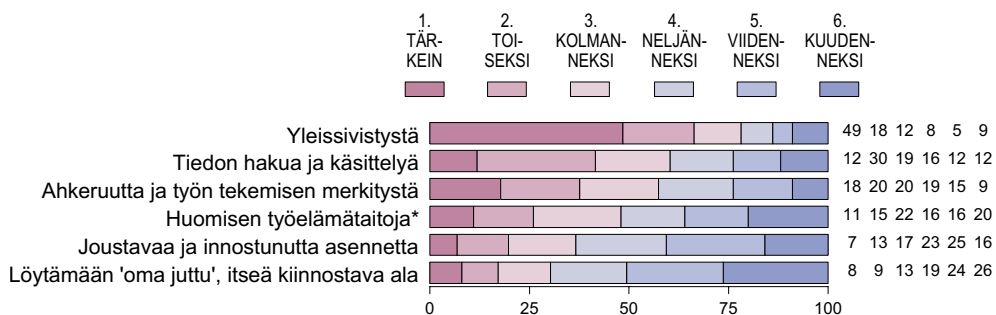

YLEISSIVISTYS ÜBER ALLES

Tiedämme myös tarkkaan, mihin koulua tarvitaan. Suomalaisten mielestä koulun olennaisin tehtävä on antaa laaja-alainen kuva maailmasta. Noin puolet (49 %) vastaajista pitää koulun tärkeimpänä tehtävänä yleissivistystä. Ahkeruuden ja työn tekemisen merkityksen ymmärtämisen asettaa ensimmäiseksi 18 % vastaajista. Näiden väliin kiilaa tiedon haku ja käsittely. (Kuvio 13.)

Huomisen työelämätaidot, kuten yrittäjyys, luova ongelmanratkaisu, kansainvälisyys ja yhteistyö, eivät nouse perustehtävänä kovin korkealle.

Kuvio 13. Kuinka tärkeänä pitää eri asioiden opettamista lapsille peruskouluissa (tärkeyssijaluvut 1–6, %)

* Esim. yrittäjyys, luova ongelmanratkaisu, kansainvälisyys, yhteistyö.

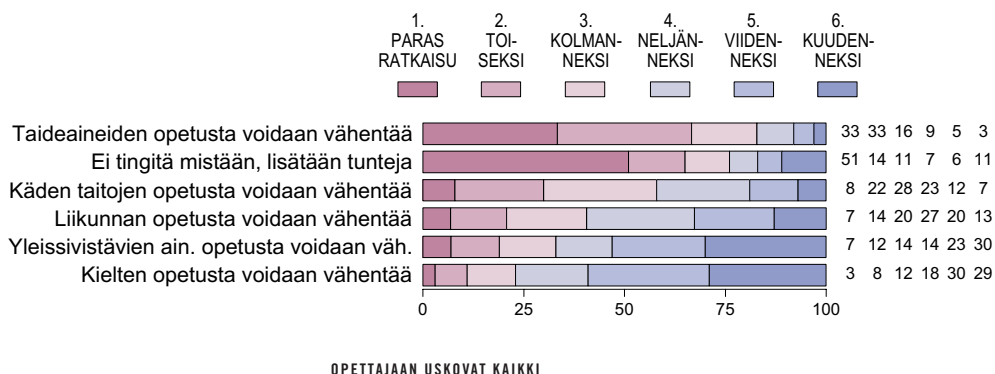
Samaten vaihtoehto ”joustava ja innostunut asenne” ei synnytä vastaajissa kovin innostunutta asennetta. Johtavan luokan mysteerit jatkuvat tässäkin: vaikka julkisista puheenvuoroista voisi toisin päätellä, johtavassa asemassa olevat eivät pidä asenteen joustavuutta ja innostusta järin suuressa arvossa. Yksikään (0 %) heistä ei pidä tämän asenteen rakentamista koulun ensisijaisena tehtävänä.

Koululla on paineita kasvattaa oppiaineiden valikoimaa. Jos opetussuunnitelmaan otetaan esimerkiksi yrittäjyyden, ohjelmoinnin tai luovan ongelmanratkaisun kaltaisia aineita, mistä otetaan niille tarvittava aika?

Noin joka toinen (51 %) vastaaja haluaa syödä ja säästää kakun, toisin sanoen pitää parhaana ratkaisuna päivän venyttämistä. Toinen puoli katsoo, että koululaisten päivää ei voi venyttää, joten jostain on siis nipistettävä. Tässä joukossa selvästi suosituin ratkaisu on vähentää taideaineiden tunteja. 33 % kaikista vastaajista pitää sitä ensisijaisena tinki-misen kohteena ja vain 3 % puolustaisi niitä viimeiseen asti. (Kuvio 14.)

Seuraavana säästökohteiden jonossa ovat käden taidot ja liikunta. Yleissivistäviä aineita vähentäisi ensimmäisenä vain pieni vähemmistö (7 %), mutta viimeinen säästökohde saattaa olla yllättävä – tai sitten ei lainkaan. Pienen, syrjäisen kansan on tultava ymmärretyksi muulla-

Kuvio 14. Mistä nykyisistä aineista tinkisi, jos peruskoulussa lisätään uusien taitojen (esim. yrittäjyys, luova ongelmanratkaisu, ohjelmointi) opettamista (järjestyssijaluvut 1–6, %)

kin kuin omalla kielellään. Tiukimmin suomalaiset pitävät kiinni kielten opetuksesta. Ensisijaiseksi kohteeksi sen mainitsee vain 3 % vastaajista.

Vahvimmin kieltenopetusta puolustavat oikeistopuolueitten kannattajat, jotka vastaavasti ovat aavistuksen taipuvaisempia tinkimään taideaineista. Kokoomusta äänestävät ovat muita enemmän liikuntapuolue, siis liikunnan vähentämistä vastaan; keskustaa kannattavat ottavat hiukan muita innokkaammin kantaa käden taitojen puolesta.

Opiskelijat ovat suhteellisen valmiita vähentämään käsitöistä, mutta tässä kohdassa ikä tekee selvästi tehtävänsä. Mitä enemmän vastaajalle kertyy ikää, sitä enemmän hän on taipuvainen arvostamaan käden taitojen opetusta.

LEVOTON KOULUVUOSI 1917

Juuri itsenäistyneen Suomen kaupungeissa toimi 1 292 kansakoululuokkaa. Maalaiskunnissa toimi 3 474 kansakoulua, joista 86 on uusia, ilmoitti kouluhallitus ylpeänä.

Kansakoululaitoksen vuosikertomus Venäjän vallankumouksen, Suomen itsenäistymisen ja sodan talvelta 1917–1918 toteaa lakonisesti, että ”koulutyö tietysti ei voinut johtaa yhtä hyviin tuloksiin kuin tavallisina vuosina”.

Tilastonpitäjä pahoittelee erikseen sitä, että tietoja ei ole voitu saada oppilaiden poissaolopäivistä Hämeenlinnan, Tampereen ja Viipurin kaupunkeista, koska ”kansakoulut olivat siellä lakkautus-tilassa suurimman osan lukuvuotta.”

Mutta koulun arvo tunnettiin, ja siihen panostettiin vahvasti. Kaupunkien kansakoulujen menot olivat 6,7 miljoonaa markkaa vuonna 1916, ja ne kasvoivat itsenäisyysvuonna 9,2 miljoonaan.

Yli puolet menokasvusta tuli opettajien palkkaukseen käytetystä rahasta. Sen lisäksi kertomus kiinnittää huomiota kahteen selvästi kasvaneeseen momenttiin, jotka ovat ”lämpö ja valaistus” sekä ”stipendejä ja avustusta oppilaille”.

Vuonna 2015 Suomessa toimi 2 397 peruskoulua ja 85 erikoiskoulua. Niissä opiskeli yhteensä 531 500 lasta. Vuoden aikana 102 normikoulun ja 14 erityiskoulun ovi laitettiin pysyvästi kiinni.

EPÄVARMUUDEN AIKA

Venäjä, Trump ja Brexit huolestuttavat suomalaisia,
mutta unionia pidetään vakautta luovana toimijana.

ANNIINA ISKANIOUS

- Brexit pelottaa suomalaisia. Yli puolet toivoo, että britit luopuvat päätöksestään jättää EU. Vielä suurempi osa, 65 prosenttia toivoo, ettei muita jäsenmaita eroa EU:sta.
- Suhtautuminen Suomen EU-jäsenyyteen ja euroon on säilynyt myönteisenä, eikä suuria asennemuutoksia ole viime vuosina tapahtunut. Vanhat jakolinjat kannattajien ja vastustajien välillä ovat edelleen selvästi näkyvissä.
- Suomalaiset eivät halua EU:sta liittovaltiota ja kritisoivat turhaa sääntelyä. Selkeää näkemystä kansalla ei kuitenkaan ole siitä, mihin suuntaan unionin pitäisi tulevaisuudessa kehittyä.
- Asenteet Venäjää kohtaan ovat muuttuneet selvästi kriittisemmiksi viime vuodesta, ja Venäjän toimet maailmanpolitiikassa tuomitaan laajasti. Ymmärrystä entiseen tapaan ei saa Yhdysvallatkaan.
- Nato-kannoissa ei ole isoa muutosta: 25 prosenttia hakisi jäsenyyttä, 46 prosenttia vastustaa sitä. Ruotsin liittyminen Natoon lisäisi 10 prosenttiyksiköllä suomalaisten halua liittyä sotilasliiton jäseneksi.

Suomalaisten mielestä maailma ja kansainvälinen tilanne ovat muuttuneet vaikeasti ennakoitavaksi. Venäjän toimet arve-
luttavat aiempaa useampaa, samoin Yhdysvaltain.

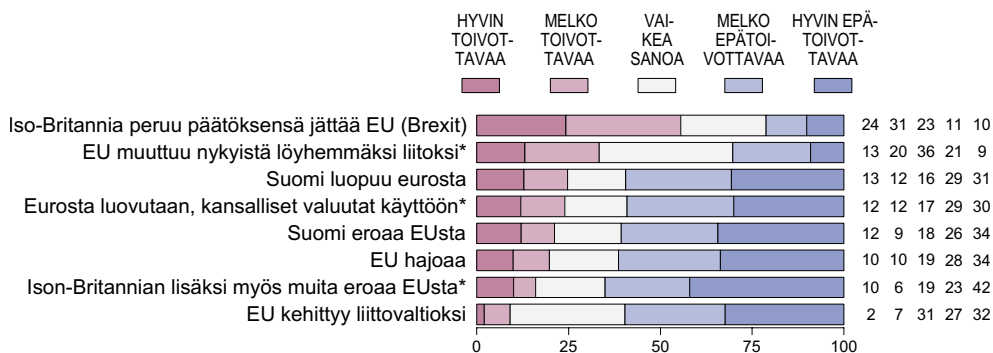
Tällaisessa tilanteessa suomalaiset hakevat vakautta EU:sta. Enemmistö suomalaisista haluaa pitää kiinni EU:sta eikä toivo muidenkaan maiden eroavan unionista.

55 % suomalaisista toivoo Ison-Britannian luopuvan päätöksestään jättää EU, kun taas 21 prosenttia pitää brexitiä oikeana ratkaisuna. (Kuvio 1.)

Brexit-kannat heijastuvat suhtautumisesta maamme EU-jäsenyyteen: Jäsenyyteen myönteisesti suhtautuvista kolme neljäsosaa toivoo Ison-Britannian pyörtävän kantansa, EU-kielteisistä vain 23 prosenttia toivoo brittien jäävän unioniin.

Suomalaisten ykköshuoli EU:ssa ei kuitenkaan ole Britannian ero, vaan mahdollinen muidenkin maiden irtautuminen EU:sta. Suomalaiset pelkäävät hallitsematonta domino-ilmiötä: muutaman jäsenmaan lähteminen EU:sta johtaisi helposti tilanteeseen, jossa muutkin alkavat pohtia, onko jäsenyydestä enemmän hyötyä vai haittaa.

Kuvio 1. Kuinka toivottavana pitää erilaisten tapahtumien ja kehityskulkujen toteutumista seuraavan 10 vuoden aikana (%)

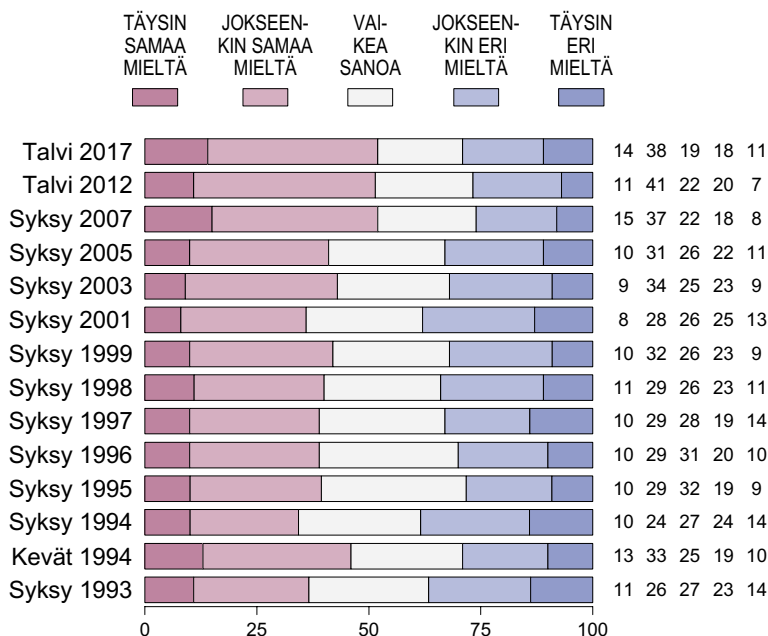
* Kysymysmuoto täydellisenä: "Euroopan yhdentyminen pysähtyy ja EU muuttuu nykyistä löyhemmäksi valtioiden liitoksi"; "Eurosta luovutaan ja kansalliset valuutat otetaan uudelleen käyttöön"; "Ison-Britannian lisäksi myös muita maita (esim. Ranska) eroaa EU:sta".

Muiden jäsenmaiden, esimerkiksi Ranskan, eroa pitäisi toivottavana 16 prosenttia vastaajista, 65 prosenttia taas valitettavana. Väestöryhmissä huoli kasvaa koulutustason kohotessa ja vähenee vastaajien iän karttuessa. EU-myönteisistä käytännöissä kukaan ei toivo yhdenkään jäsenmaan enää eroavan, EU-kielteisenä itseään pitävistä muiden jäsenmaiden eroa toivoi 64 prosenttia.

Ongelmista huolimatta EU:hun suhtaudutaan maanosaa vakauttavana elementtinä. Suomalaisista 52 prosenttia arvioi, että unioni on ainoa voima, joka voi puutteistaan huolimatta ohjata Euroopan kehitystä. Väitteestä eri mieltä on 29 prosenttia. (Kuvio 2.)

Suomalaisten käsitys unionin tärkeydestä ei ole muuttunut viimeisten kymmenen vuoden aikana. Maailmanpolitiikan epävakaat ajat ovat enemmänkin lisänneet kuin heikentäneet suomalaisten uskoa EU:n kykyyn toimia vakauttavana tekijänä Euroopassa.

Kuvio 2. ”Vaikka EU:lla onkin omat pulmansa, se on joka tapauksessa ainoa voima, joka voi ohjata ja hallita Euroopan kehitystä”(%)

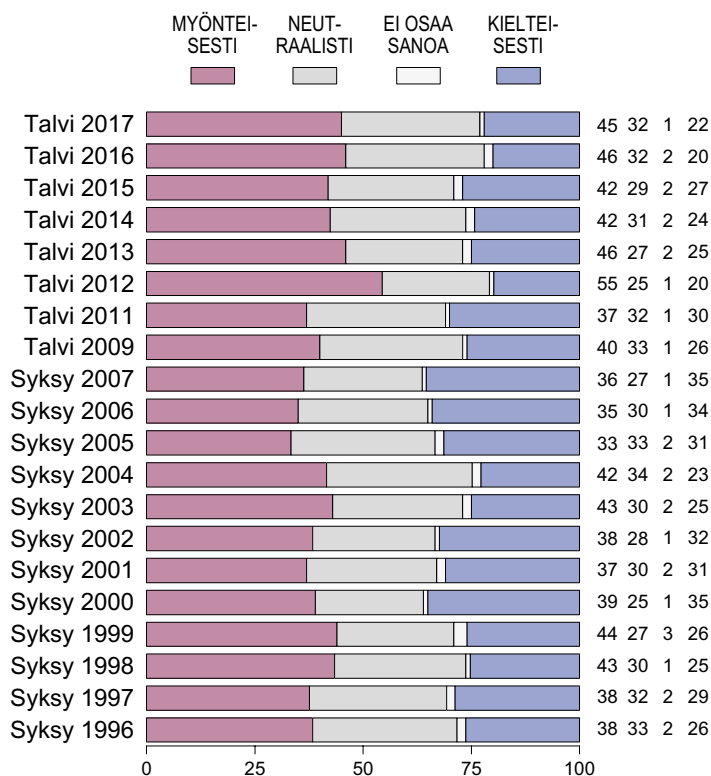

MAINETTAAN PAREMPI UNIONI

Julkinen keskustelu EU:n tilasta ja tulevaisuudesta on ollut viime vuosina synkkää. Otsikoissa ovat viihtyneet etenkin integraation vastustajat, mutta suomalaisia he eivät ole vakuuttaneet. Enemmistö pitää yhteistyötä EU:ssa edelleen hyödyllisenä.

Suhtautuminen sekä EU-jäsenyyteen että euroon on säilynyt vakaana. Suomen EU-jäsenyyteen ilmoittaa suhtautuvansa myönteisesti 45 prosenttia, kun taas 22 prosenttia suhtautuu asiaan kielteisesti. Neutraalisti EU-jäsenyydestä ajattelee 32 prosenttia suomalaisista. Pidemmän aikavälin tarkastelussa erityisesti jäsenyyteen kielteisesti suhtautuvien osuus on ollut viime vuodet alhainen (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Miten suhtautuu nykyisin maamme EU-jäsenyyteen (%)

EPÄVARMUUDEN AIKA

Vanhat jakolinjat kannattajien ja vastustajien välillä ovat edelleen selvästi näkyvissä. Positiivisimmin EU-jäsenyyteen suhtautuvat vihreiden ja kokoomuksen äänestäjät sekä akateemisesti koulutetut. Myös enemmistö kaupunkilaisista suhtautuu jäsenyyteen myönteisesti, kun taas pienissä kunnissa kannattajia on neljännes.

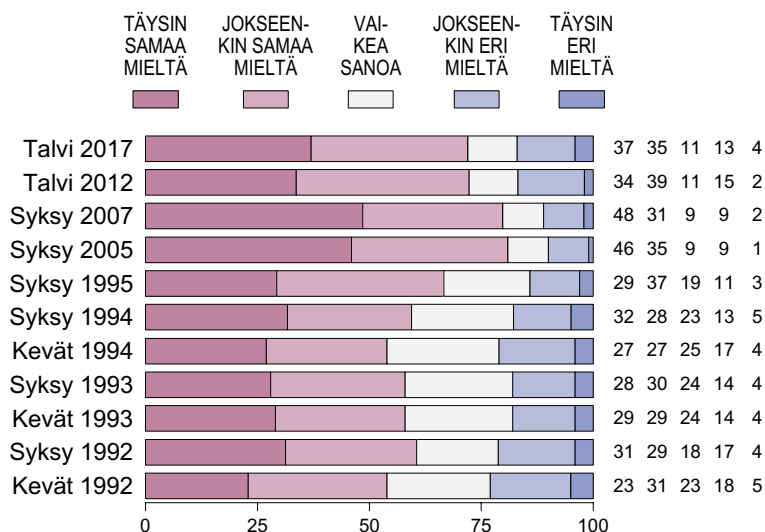
Jos EU-kansanäänestys pidettäisiin nyt, suomalaisista 50 prosenttia äänestäisi liittymisen puolesta ja 31 prosenttia vastaan. Kannastaan epävarmoja on 19 prosenttia.

Johtavassa asemassa toimivat äänestäisivät sankoin joukoin jäsenyyden puolesta: heistä 78 prosenttia kannattaisi EU-jäsenyyttä. Mitä parempi sosioekonominen asema ja korkeampi koulutustaso, sitä suuremmalla todennäköisyydellä suomalainen äänestäisi jäsenyyden puolesta.

Vaikka suomalaiset suhtautuvat EU:hun melko myönteisesti, haluavat he silti tarkastella sitä kriittisesti. Vain 11 prosenttia arvioi oman suhtautumisensa muuttuneen viime vuosina myönteisemmäksi EU:ta kohtaan.

Suurin vastaajaryhmä, 45 prosenttia, sanoo kantansa säilyneen ennallaan. Kuitenkin 42 prosenttia ilmoittaa suhtautuvansa EU:hun aiempaa

Kuvio 4. "EU-jäsenyys pakottaa suomalaiset noudattamaan monia sellaisia normeja ja säädöksiä, joita emme halua emmekä tarvitse" (%)

kriittisemmin. Tulos on pysynyt käytännössä samana vuodesta 2012, jolloin kysymys esitettiin ensimmäisen kerran EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa.

Kaikkea Brysselin laatimaa sääntelyä ei katsota hyvällä. Vastaajista 72 prosenttia on samaa mieltä siitä, että EU pakottaa suomalaiset noudattamaan sellaisia normeja ja säädöksiä, joita emme tarvitse. Vain 17 prosenttia on väitteen kanssa eri mieltä. EU-myönteisiksi itseään kuvailevista vastaajistakin yli puolet pitää väitettä totena. (Kuvio 4.)

VÄHEMMÄN ÄRSYTTÄVÄT EUROT

Viimeaikainen keskustelu kruunusta yhtenä Ruotsin talouden menestystekijänä ei ole vaikuttanut suomalaisten euro-kantoihin. Nykyisessä taloustilanteessa euroa pitää Suomelle hyödyllisenä 37 prosenttia ja haitallisena 35 prosenttia kansalaisista.

Nämäkään kannat eivät ole muuttuneet edellisvuodesta merkittävästi. Suomalaisten mielestä yhteistä valuuttaa ei siis voi pitää syypäänä kansallisiin talousongelmiin. EU-myönteiset erottuvat vastaajista muita selvästi positiivisemmalla arviollaan, heistä 63 prosenttia pitää euroa hyödyllisenä.

Myönteisesti euroon valuuttanamme suhtautuu nyt 51 prosenttia, kun kahtena aiempana vuonna luku on ollut 47 prosenttia. (Kuvio 5.)

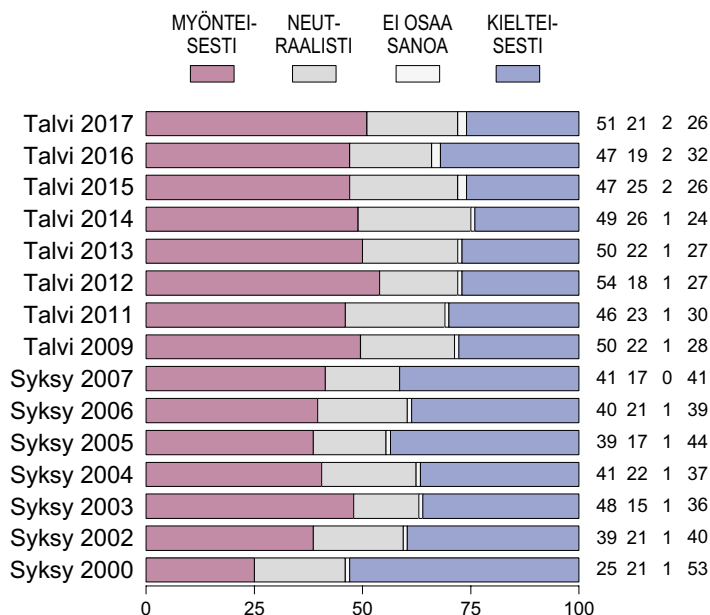
Myös kielteinen suhtautuminen euroon on vähentynyt edellisvuoteen verrattuna kuusi prosenttiyksikköä. Myönteisimmin suhtautuvat vihreiden ja kokoomuksen äänestäjät, johtavassa asemassa olevat ja akateemisesti koulutetut.

25 prosenttia suomalaisista toivoo maamme luopuvan eurosta, kun taas 60 prosenttia haluaa Suomen pysyvän yhteisvaluutassa (ks. Kuvio 1., s. 73). Kannat eivät ole juuri muuttuneet viime vuodesta.

Luvut ovat samansuuntaiset, kun kysytään koko yhteisvaluutan kohdalosta: 24 prosenttia suomalaisista toivoisi eurolle loppua ja kansallisten valuuttojen käyttöönottoa, 59 prosenttia ei.

EU-kielteisiksi tunnustautuvista 76 prosenttia pitää eurosta luopumista ja kansallisten valuuttojen käyttöönottoa positiivisena tulevai-

Kuvio 5. Miten suhtautuu siihen, että rahayksikkömme vaihdettiin markasta euroksi (%)

suuden näkymänä. Eniten koko euroalueen hajoamista toivovia löy-
tyy perussuomalaisista äänestäivistä (51 %), SAK:n jäsenistä (36 %) sekä
vähemmän koulutetuista työntekijöistä.

TULEVAISUUS HÄMÄRÄN PEITOSSA

Suomalaisia pyydettiin arvioimaan, kuinka toivottavina he pitävät mah-
dollisia Euroopan tulevaisuuden kehityskulkuja. Suomen eroa EU:sta
kannattaa 21 prosenttia vastaajista, kun taas 60 prosenttia pitäisi sitä
epätoivottavana. (Kuvio 6.)

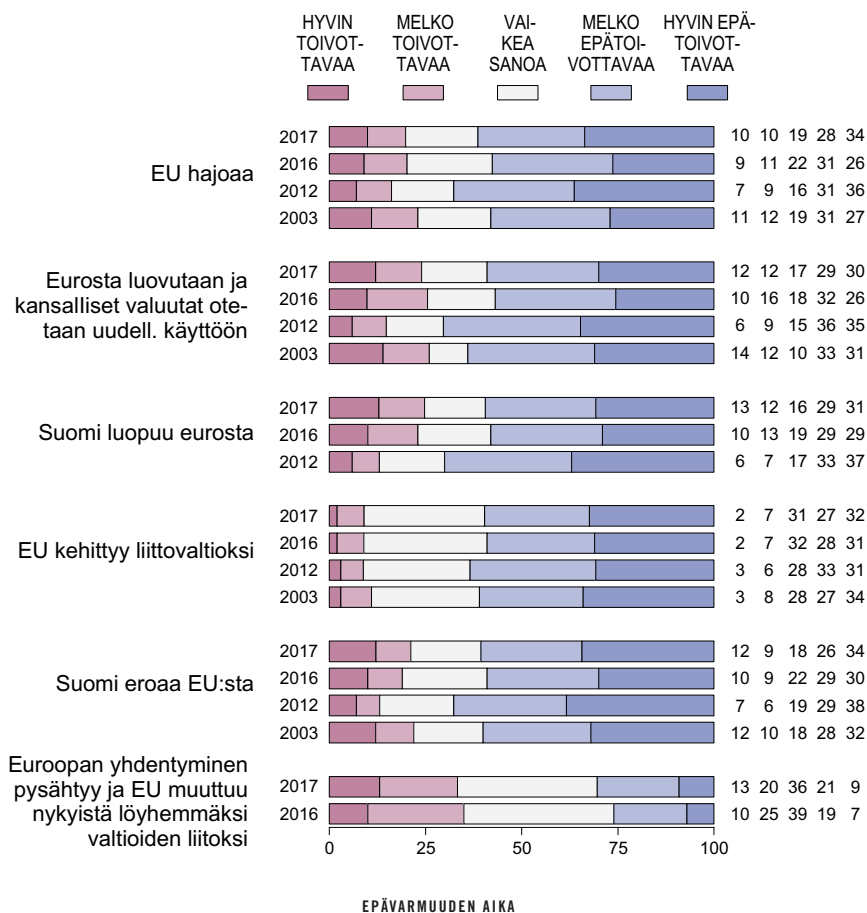
Suomen ja EU:n kohtalot kulkevat käsi kädessä, sillä tulokset ovat
samat, kun kysytään mielipidettä koko EU: n hajoamisesta. Erittäin epä-
toivottavana EU:n hajoamista pitävien suomalaisten määrä on kasva-
nut kahdeksan prosenttiyksikköä viime vuodesta, vaikka muuten kan-
nat ovat muuttuneet edellisvuodesta vain vähän.

Aäripäistä löytyvät perussuomalaisia äänestävät (49 % toivoo hajoavan) ja kokoomuksen kannattajat (83 % ei toivo).

Suomalaisten EU- ja euroasenteet ovat hyvin samansuuntaiset muissakin EVAn Arvo- ja asennetutkimuksen väitteissä. Asennoituminen unioniin ja euroon sekä Suomen jäsenyyksiin niissä on pääsääntöisesti myönteistä. Avoimen kielteisesti unionin eri ulottuvuuksiin suhtautuu – aiheesta riippuen – noin 20–30 prosenttia suomalaisista.

Toisaalta suomalaisilta ei tule tukea tiiviimmälle integraatiollekaan, sillä vain yhdeksän prosenttia toivoo EU:n kehittyvän liittovaltioksi.

Kuvio 6. Kuinka toivottavana pitää erilaisten tapahtumien ja kehityskulkujen toteutumista seuraavan 10 vuoden aikana, arviot vuosina 2003–2017 (%)

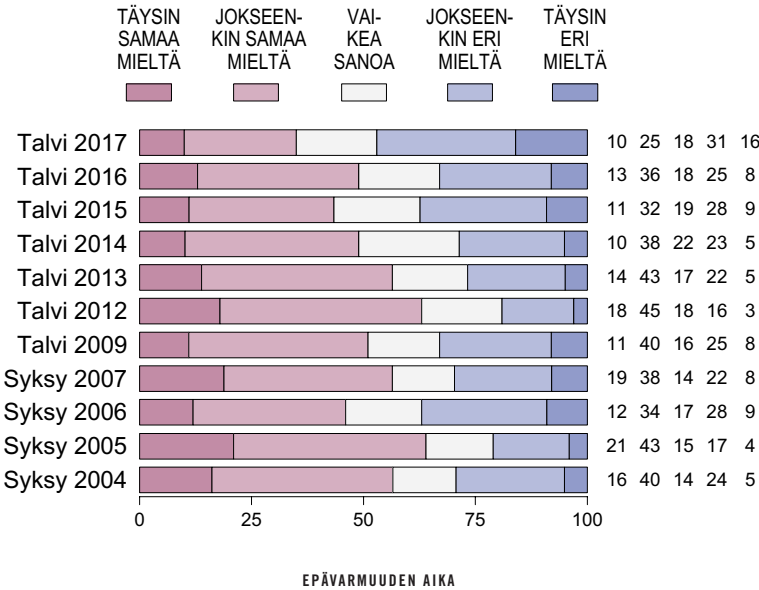
59 prosenttia vastustaa liittovaltiokehitystä. EU-myönteisiksi tunnustautuvien joukossakin vain 16 prosenttia pitää liittovaltiokehitystä hyvänä.

Muutkaan EU:n kehitysvaihtoehdot eivät suuremmin houkuta. Nykyistä löyhemmäksi liitoksi muuttuvaa EU:ta toivoo 33 prosenttia kansalaisista ja lähes yhtä moni pitäisi kehitystä kielteisenä. Epävarmuutta tulevasta kuvastaa hyvin se, että epätietoisten osuus on suurin: 36 prosenttia ei tiedä, mihin suuntaan EU:ta pitäisi kehittää.

KYLMÄT TUULET PUHALTAVAT POHJOLASSA

Suomalaisten käsitys Venäjästä on muuttunut selvästi kielteisemmäksi viime vuodesta. Vain 35 prosenttia ajattelee, että vaikka ”Venäjällä on ongelmansa, suomalaisilla ei ole nykyisin mitään syytä suhtautua suureen naapuriinsa kielteisesti”. 47 prosenttia on eri mieltä. Venäjä-asenteissa on tapahtunut viime vuodesta peräti 14 prosenttiyksikön siirty-mä kohti kielteisempää suhtautumista. (Kuvio 7.)

Kuvio 7. ”Vaikka Venäjällä on omat ongelmansa, suomalaisilla ei ole nykyisin mitään syytä suhtautua suureen naapuriinsa kielteisesti” (%)

Selkeästi kriittisimmin Venäjään asennoituvat johtavassa asemassa olevat, akateemisesti koulutetut sekä vihreitä, RKP:tä tai kokoomusta äänestävät. Ymmärtäväisimmin Venäjään suhtautuvat puolestaan pienemmällä paikkakunnilla asuvat sekä SDP:tä, vasemmistoliittoa tai keskustaa äänestävät.

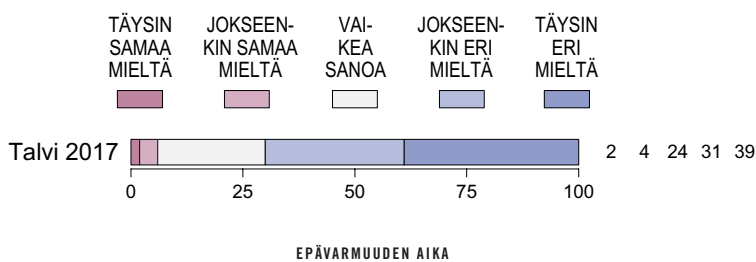
Yksi syy asenteiden viilentymiseen saattaa löytyä Venäjän toimista maailmanpolitiikassa. Vain 6 prosenttia katsoo, että Venäjä toimii maailmalla oikein ja ansaitsee myös suomalaisten tuen. 70 prosenttia suomalaisista ei hyväksy Venäjän toimia, ja enemmistö kaikissa väestöryhmissä tuomitsee ne. (Kuvio 8.)

Jos suomalaiset eivät hyväksy naapurimaan toimia, ei tukea riitä Yhdysvalloillekaan (ks. erillinen artikkeli *Sotaisa presidentti Trump*, s. 83–84). Tuloksista voi päätellä suomalaisten pitävän kaksinapaista maailmanjärjestystä epätoivottavana tulevaisuudensuuntana.

Asenteissa selvästi näkyvä epävarmuuden lisääntyminen ei kuitenkaan ole lisännyt suomalaisten tukea maamme mahdolliselle jäsenyydelle puolustusliitto Natossa. 25 prosenttia kannattaa liittymistä Natoon ja 46 prosenttia vastustaa sitä. 29 prosenttia on kannastaan epävarma. Jäsenyysskannat eivät ole muuttuneet käytännössä lainkaan viimeisten parin vuoden aikana. (Kuvio 9.)

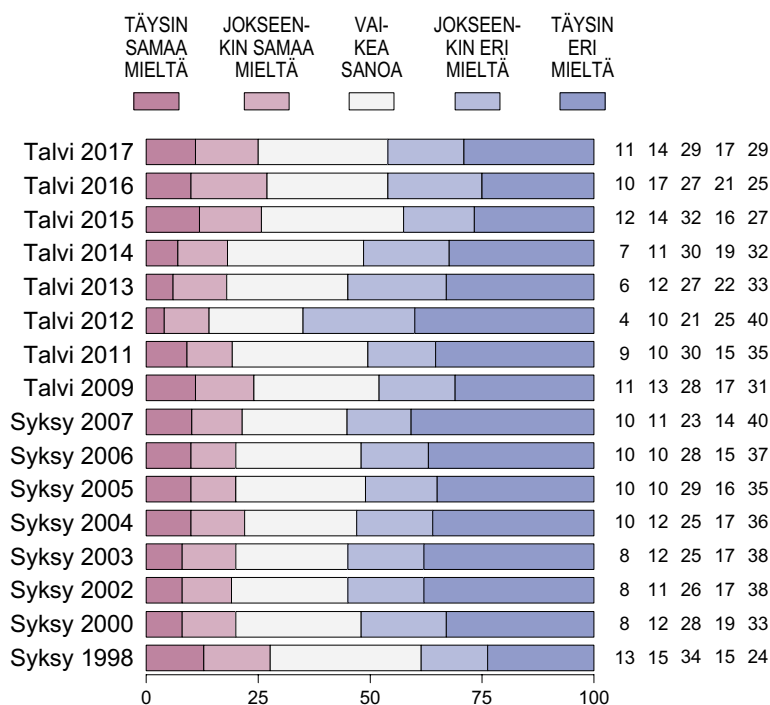
Johtavassa asemassa toimivat sekä kokoomuksen ja RKP:n kannattajat liputtavat selkeimmin jäsenyyden puolesta. Voimakkain vastustus taas paikantuu vasemmistopuolueita ja keskustaa äänestäviin sekä SAK:laisiin duunareihin.

Kuvio 8. "Venäjä toimii maailmanpolitiikassa oikein ja ansaitsee myös suomalaisten tuen" (%)

Ruotsin liittyminen Naton jäseneksi muuttaisi suomalaisten kantoja jäsenyydelle myönteisemmiksi. Siinä tilanteessa 33 prosenttia kannattaisi myös Suomen jäsenyyttä ja 35 prosenttia vastustaisi sitä ruotsalaisten päätöksestä huolimatta. Ruotsin liittyessä puntit olisivat siis käytännössä tasan ja suomalaisten kanta aidosti auki, sillä suuri joukko ei osaa ottaa kysymykseen mitään kantaa.

Kuvio 9. "Suomen tulisi liittyä Natoon" (%)

SOTAISA PRESIDENTTI TRUMP

Suomalaisten ymmärrys Yhdysvaltojen toimia kohtaan maailmanpolitiikassa on heikentynyt. Kun vuosi sitten 20 prosenttia arvioi Yhdysvaltojen toimivan oikein ja ansaitsevan suomalaisten tuen, on luku tippunut nyt 11 prosenttiin.

Myös kriittisten määrä on kasvanut selvästi, sillä 55 prosenttia arvioi, ettei Yhdysvaltojen politiikka ansaitse suomalaisten tukea. Vuotta aiemmin luku oli 45 prosenttia.

Yhdysvaltojen toimet eivät saa mainittavampaa sympatiaa yhdeltäkään väestöryhmältä. Miehet ovat hieman vähemmän kriittisiä kuin naiset. Naisista seitsemän prosenttia kokee voivansa tukea Yhdysvaltojen linjaa, kun taas miehistä 16 prosenttia pitää toimia oikeina.

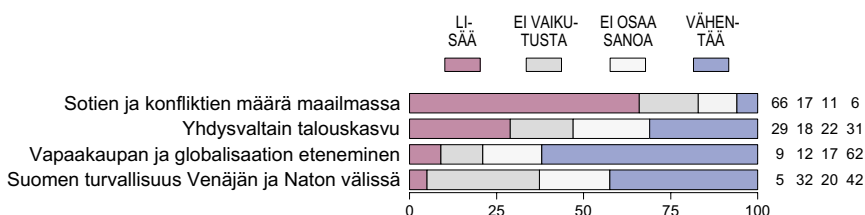
Yhdysvaltojen suosion laskua selittää maan presidentinvaalien tulos ja suomalaisten epävarmuus Yhdysvaltojen politiikan tulevasta suunnasta.

Suomalaisten selvä enemmistö, 66 prosenttia, uskoo sotien ja konfliktien lisääntyvän maailmassa presidentti Trumpin hallinnon astuttua valtaan. Vain 6 prosenttia uskoo, että sodat ja konfliktit vähentyvät. (Kuvio alla.)

Erityisesti SDP:n, vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat pitävät presidentti Trumpia riskinä rauhalle. Perussuomalaisten äänestäjät ovat ainoa väestöryhmä, jossa enemmistö ei usko Trumpin hallinnon tuovan mukaan lisää sotia.

Suomalaisista vain 5 prosenttia arvioi presidentti Trumpin toimien parantavan Suomen turvallisuustilannetta Venäjän ja Naton välissä. 32 prosentin mukaan Yhdysvaltain uudella hallinnolla ei ole vaikutusta Suo-

Miten arvioi presidentti Donald Trumpin ja hänen hallintonsa vaikutusta eri asioihin tulevina vuosina (%)

EPÄVARMUUDEN AIKA

men turvallisuuteen, mutta 42 prosenttia arvelee maamme turvallisuuden heikentyvän.

Vapaakaupalle suomalaiset povaavat heikkoja aikoja. Vapaakaupan ja globalisaation vauhdittumiseen Trumpin kaudella uskoo vain 9 prosenttia. Vain 12 prosenttia arvelee, etteivät presidentti Trumpin kovat puheet johda mihinkään. Vapaakaupan hidastumiseen uskoo selvä enemmistö, 62 prosenttia.

Kaikkein myönteisimmin suomalaiset arvioivat Trumpin vaikuttavan talouskasvuun Yhdysvalloissa: 47 prosenttia arvelee Trumpin kauden jouduttavan, tai ei ainakaan hidastavan kasvua Yhdysvalloissa. Yhdysvaltain talouskasvun hidastumiseen hänen kautensa aikana uskoo 31 prosenttia suomalaisista.

LIITE 1: TAUSTATIETOJA TUTKIMUKSESTA

Raportin tulokset perustuvat 2 040 henkilön antamiin vastauksiin. Tiedot on kerätty 11.–23.1.2017. Vastajaat edustavat koko maan 18–70-vuotiaasta väestöä.

Aineisto on kerätty Taloustutkimus Oy:n internetpaneelilla. Tutkimuksen kohderyhmä muodostettiin internetpaneelin vastaajista satunnaisotannalla 18–70-vuotiaasta Suomessa asuvaa (Ahvenanmaa pois lukien) väestöä edustavaksi vastaajien iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen ja ammatin tai aseman mukaan.

Tutkimuskutsut lähetettiin kohderyhmälle sähköpostitse ja vastaaminen tapahtui Taloustutkimuksen suojatussa tutkimusympäristössä. Tiedonkeruun aikana lähetettiin neljä muistutuspostia vastaamatta jättäneille ja niille, jotka olivat jättäneet vastaamisen kesken. Lisäksi alkupe-
räisestä otoksesta saatua vastaajajoukkoa täydennettiin ja sen rakennetta oikaistiin lähettämällä 17. tammikuuta kutsut paneelista poimitulle lisäkohderyhmälle. Tutkimuksen kokonaisvastausprosentiksi muodostui 19,4.

Taloustutkimus painotti tutkimusaineiston edustamaan 18–70-vuotiaasta väestöä vastaajan iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan sekä puoluekannatuksen (miten äänestäisi eduskuntavaaleissa) mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on suorittanut EVAn aiempien tutkimusten tapaan Yhdyskuntatutkimus Oy, joka on vastannut myös tulosgraafikasta.

Tulosten luottamusväli eli virhemarginaali on koko aineiston tasolla jakauman muodosta (saadun prosenttiluvun suuruudesta) riippuen 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Osaryhmittäisissä tuloksissa marginaali on suurempi, se riippuu ryhmäkoosta. Esimerkiksi noin sadan hengen ryhmässä luottamusväli on 3–10 prosenttiyksikköä. Tutkimuksen kysymykset suorine vastausjakaumineen esitetään raportin liitteenä.

Raportin prosenttilukuja tulkittaessa on tärkeää huomata, että eri vastausvaihtoehtojen yhteenlasku esitetään kokonaislukuina. Joissain tapauksissa se tuottaa erilaisen vastaustuloksen kuin pyöristämättömiä lukujen yhteenlasku.

Jos esimerkiksi viisiportaisella väittämäasteikolla ”täysin samaa mieltä” olevia on 10,2 prosenttia (pyöristettynä 10) ja ”jokseenkin samaa mieltä” olevia 10,4 prosenttia (10), on eriasteisesti samaa mieltä olevia yhteensä joko 20 prosenttia tai 21 prosenttia, laskutavasta riippuen ($10+10=20$ tai $10,2+10,4 = 20,6$ eli 21).

Tästä syystä koko vastausjakauman summa ei myöskään aina ole 100 prosenttia, vaan usein sitä hieman pienempi tai suurempi. Tilastollisesti korrekten jakaumien summan vaihteluväli on 98–102 prosenttia.

EVAn Arvo- ja asennetutkimusten tiedonkeruussa siirryttiin vuonna 2012 internetpaneelin hyödyntämiseen aiemman postitse tehdyn kirjallisen kyselyn sijaan. EVAn tutkimusten yhteydessä kerätyt internet-paneeliaineistot ja postikyselyaineistot on todettu pitkälti vertailukelpoisiksi. Tiedonkeruu internetpaneelissa tehdään ainoastaan suomenkielisellä lomakkeella, kun aiemmassa postikyselyssä mukana oli myös ruotsinkielinen lomake.

Kaikkien EVAn Arvo- ja asennetutkimusten aineisto on luovutettu Tampereen yliopiston Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon FSD:hen. Tietoaarkisto luovuttaa aineistoja edelleen tieteelliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön. FSD:n käyttötilastojen perusteella EVAn aineistot ovat kysyttyjä, ja niitä on hyödynnetty lukuisissa tutkimushankkeissa eri korkeakouluissa Suomessa ja ulkomailla.

LIITE 2: KYSYMYSLOMAKE VASTAUSJAKAUMINEEN

Kysymykset ja vastausten suorat jakaumat

Arvo- ja asennetutkimus 2017 / EVA

Kysymystekstit on purettu tiedonkeruussa käytetystä sähköisestä lomakesivustosta (Ohjelmoitu lomake T16569, Taloustutkimus Oy). Sisältö on taitettu graafisesti kirjallisen kyselylomakkeen kaltaiseen muotoon. Vastausvaihtoehtojen numeeristen koodien tilalle on merkitty niiden saamat prosenttiosuudet.

1. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?	Täysin samaa mieltä	Jokseen- samaa mieltä	Vai- kea sanoa	Jokseen- kin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Mikään puolue ei aja juuri minulle tärkeitä asioita	11	30	22	31	08
Panostusta koulutukseen on maassamme voimakkaasti lisättävä, vaikka se merkitsi määrärahojen vähentämistä joltakin muulta alalta	22	45	19	12	01
On hyvä asia, että julkisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa siirrytään valinnan- vapausmalliin, jossa kansalainen valitsee itselleen palveluntuottajan	12	33	25	22	08
Vaikka yksittäinen kansalainen ei voi paljonkaan vaikuttaa maan asioihin, äänestäminen kannattaa aina	55	28	06	07	03
Suomessa on maailman paras peruskoulu	24	46	20	09	02
Kunnallispolitiikassa olisi järjestettävä paljon nykyistä useammin neuvoa- antavia kansanäänestyksiä	15	33	20	23	09
Olennaista julkisissa palveluissa ei ole se, kuka ne tuottaa, vaan se että ne ovat kaikkien saatavilla	34	40	10	14	02
Vanhemmat voisivat osallistua kouluissamme nykyistä enemmän myös opettamiseen	03	11	26	35	25
Maksaisin henkilökohtaisesti mielelläni nykyistä enemmän veroja	04	16	23	30	26
Koen oman kuntani päätöksenteon ja hallinnon itselleni hyvin etäiseksi	26	44	12	17	02
Verotuksen jatkuvan kiristämisen sijaan julkisen talouden toimintaa pitäisi tehostaa	38	36	18	07	01
On yhdenkevää, tuottaako koulutuspalveluita kunta, kolmas sektori tai yri- tykset, kunhan opetuksen laadusta ja tasa-arvoisuudesta pidetään huolta	21	34	13	20	12
Venäjä toimii maailmanpolitiikassa oikein ja ansaitsee myös suomalaisten tuen	02	04	24	31	39
Kunnat ovat ottaneet hoitaakseen aivan liikaa tehtäviä	05	24	49	18	03
Puolueet ovat ajautuneet yhä kauemmas tavallisen ihmisen ongelmista	39	38	10	11	01
Suomalaisissa kouluissa on panostettava enemmän huippuosaamisen syn- nyttämiseen, vaikka sitten koulutuksen yleissivistävyydestä tinkien	05	15	17	44	19
Kuntapalvelut kohenevat, jos kuntien oma palvelutuotanto altistetaan kilpailulle yritysten ja kolmannen sektorin palveluntuottajien kanssa	07	27	33	22	11
Olen kiinnostunut politiikasta ja seuraan sitä aktiivisesti	18	41	09	23	09
Koulujen välisistä eroista (mm. oppimistulokset, kouluviihtyvyys) tulisi kertoa vertailuilla, joiden tulokset olisivat kaikkien saatavissa olevaa julkista tietoa	19	39	21	16	05
Suomen tulisi liittyä NATOon	11	14	29	17	29
Koska maakunnat päättävät jatkossa sosiaali- ja terveydenhuollosta, olisi oikein, että ne saisivat myös päättää sotien rahoittamiseen tarvittavien verojen määrästä	08	30	38	16	07
Nykyisen kaltainen peruskoulu on jäänne menneisyydestä ja asteittaisen kehittämisen sijaan kaikki tulisi ajatella kokonaan uusiksi	04	17	25	40	15
Omassa kunnassani tulisi siirtyä malliin, jossa asukkaat valitsevat kunnan- johtajan tai pormestarin suoralla vaalilla	18	29	31	17	05
Vaikka EU:lla onkin omat pulmansa, se on joka tapauksessa ainoa voima, joka voi ohjata ja hallita Euroopan kehitystä	14	38	19	18	11

(jatkuu...)	Täysin samaa mieltä	Jokseen- kin samaa mieltä	Vai- kea sanoa	Jokseen- kin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Mahdollisuus valita koulu on huono asia, koska se johtaa siihen, että meille syntyy hyviä ja huonoja kouluja	11	35	21	23	09
Suomen tulisi pysyttäytyä NATO:n ulkopuolella siinäkin tapauksessa, että Ruotsi liittyisi puolustusliittoon	20	15	32	16	17
Kuntien palvelutuotannossa ei nykyisin ole juurikaan tehostamisen varaa	03	12	26	36	23
Huippulahjakkaille pitäisi olla omia kouluja	09	26	19	30	16
Yhdysvallat toimii maailmanpolitiikassa oikein ja ansaitsee myös suomalaisten tuen	01	10	34	37	18
Opettajien valtaa ja oikeutta järjestyksenpitoon tulisi lisätä kouluissa tuntuvasti	49	39	09	04	00
EU-jäsenyys pakottaa suomalaiset noudattamaan monia sellaisia normeja ja säädöksiä, joita emme halua emmekä tarvitse	37	35	11	13	04
Suomalainen koulujärjestelmä tuottaa lähinnä vain tasapäisiä keskinkertai- suuksia, joilta puuttuu luovuus ja oma-aloitteisuus	05	18	18	41	18
On kuntalaisen etu, että kunnat tuottavat mahdollisimman paljon palve- luistaan itse ja hankkivat ulkopuolelta vain täydentäviä palveluita	17	40	23	16	03
Peruskoulussa pitäisi palata tasokursseihin, jotta jokainen oppilas voisi edetä omaa vauhtiaan	15	43	27	13	02
EU:n yhteisen puolustuksen suunnittelu on hahattelua, sillä ilman Yhdysvaltojen tukea EU:lla ei ole todellista sotilaallista voimaa	08	23	35	26	07
Oma peruskoulu pitäisi voida valita vapaasti kunta- tai koulupiiri- rajoista riippumatta	11	31	19	32	07
Kuntien päätöksentekokeleimissä on liikaa kuntien omia työntekijöitä, jotka päättävät omista ja toinen toistensa asioista	19	40	29	11	01
Yrityksillä ei pitäisi olla mitään roolia koulujen kehittämisessä	09	20	28	35	08
Maamme julkisista palveluista suuri osa tulisi ulkoistaa yksityisten palve- luntuottajien hoidettavaksi, jotta palveluiden tuotanto tehostuisi	04	17	23	32	24
Työntekijöiden ja työnantajien edut ovat Suomessa nykyään pitkälti yhteneväiset	03	25	25	30	17
On hyvä asia, että julkinen terveydenhuolto siirtyy pois kuntien vastuulta maakuntien järjestettäväksi	06	18	47	19	10
Oppilaiden numeroarvostelu pitäisi palauttaa koko peruskoulun alakouluun (luokat 1-6)	30	27	20	16	08
Vaikka Venäjällä on omat ongelmansa, suomalaisilla ei ole nykyisin mitään syytä suhtautua suureen naapuriinsa kielteisesti	10	25	18	31	16
Jos veroja alennettaisiin, olisin valmis luopumaan joistakin valtioilta ja kunnilta saamistani palveluista	12	27	29	21	10

2. Suomessa kunnilla on paljon tehtäviä. Mitkä alla mainituista tehtävistä ovat sinun mielestäsi sellaisia, että kunnan tulisi hoitaa ne kokonaan itse? Mitkä niistä taas tulisi hoitaa yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa tai yksityistää kokonaan? Kerro oma mielipiteesi riippumatta siitä, miten asiat on omassa kunnassasi tällä hetkellä järjestetty.

	Kunnan tulisi hoitaa kokonaan itse	Tulisi hoitaa yhteistyössä	Tulisi yksityistää kokonaan	En osaa sanoa
Lasten päivähoiton tuottaminen	21	71	02	06
Infrastruktuurin rakentaminen (kadut, tiet, julkiset rakennukset, vesihuolto, ym.)	32	58	06	03
Työllistämistoiminta (esim. kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen)	22	68	04	05
Yleisten urheilu- ja virkistyspaikkojen (urheilukentät ja -hallit, ym.) ylläpito	24	62	09	04
Kunnan toiminnassa käytettävien kiinteistöjen omistaminen	48	40	05	08
Katujen ja teiden ylläpito	35	56	06	02
Museoiden ja kulttuuripaikkojen ylläpito	28	56	11	05
Koulupalveluiden tuottaminen	66	30	00	03
Maankäytöstä päättäminen	64	27	01	07
Kirjastopalveluiden tuottaminen	64	28	03	05

- 3a. Seuraavassa on lueteltu kuusi erilaista asiaa, joita peruskoulun toivotaan opettavan. Kuinka tärkeänä sinä pidät näiden opettamista lapsille? Aseta asiat tärkeysjärjestykseen asteikolla 1 - 6 (1=tärkein, 2=toiseksi tärkein, jne.).

	<u>1.</u>	<u>2.</u>	<u>3.</u>	<u>4.</u>	<u>5.</u>	<u>6.</u>	
Yleissivistystä	49	18	12	8	5	9	
Ahkeruutta ja työn tekemisen merkitystä	18	20	20	19	15	9	
Tiedon hakua ja käsittelyä	12	30	19	16	12	12	(*esim. yrittäjyys, luova ongelmanratkaisu, kansainvälisyys, yhteistyö)
Joustavaa ja innostunutta asennetta	7	13	17	23	25	16	
Huomisen työelämätaitoja*	11	15	22	16	16	20	
Löytämään "oma juttu", itseä kiinnostava ala	8	9	13	19	24	26	

- 3b. Jos peruskoulussa lisätään uusien taitojen (esim. yrittäjyys, luova ongelmanratkaisu, ohjelmointi) opettamista, mistä nykyisistä aineista voitaisiin sinun mielestäsi tinkiä? Aseta alla esitetyt ratkaisut paremmuusjärjestykseen asteikolla 1 - 6 (1=paras ratkaisu, 2=toiseksi paras ratkaisu, jne.).

	<u>1.</u>	<u>2.</u>	<u>3.</u>	<u>4.</u>	<u>5.</u>	<u>6.</u>	
Ei tingitä mistään, lisätään tunteja	51	14	11	7	6	11	
Yleissivistävien aineiden* opetusta voidaan vähentää	7	12	14	14	23	30	(*kuten historia, biologia, maantiede)
Kielten opetusta voidaan vähentää	3	8	12	18	30	29	
Taideaineiden opetusta voidaan vähentää	33	33	16	9	5	3	
Käden taitojen opetusta voidaan vähentää	8	22	28	23	12	7	
Liikunnan opetusta voidaan vähentää	7	14	20	27	20	13	

- 4a. Kuinka tärkeä asia oman kuntasi kunnallisveron taso sinulle henkilökohtaisesti on?

13 Hyvin tärkeä
34 Melko tärkeä
15 Vaikea sanoa
32 Ei kovin tärkeä
06 Ei lainkaan tärkeä

- 4b. Entä mitä mieltä olet kunnallisverotuksen tasosta omassa kunnassasi suhteessa palvelutasoon (palveluiden määrä ja laatu)?

07 Erittäin korkea
26 Melko korkea
50 Sopiva
03 Melko alhainen
01 Erittäin alhainen
12 En osaa sanoa

4c.

Sote- ja maakuntauudistus poistaa kunnilta lähitulevaisuudessa osan tehtävistä sekä vastaavat verotulot. Arvioi, miten kunnallis-verotus kehittyi sote-ratkaisun jälkeen tulevina vuosina omassa kunnassasi?

12

Nousee huomattavasti

31

Nousee hieman

21

Pysyy ennallaan

08

Laskee hieman

03

Laskee huomattavasti

26

En osaa sanoa

5.

Seuraavassa on lueteltu eräitä mahdollisia tulevia tapahtumia ja kehityskulkuja. Arvioi kutakin erikseen sen mukaan, kuinka toivottavana pidätte sen toteutumista seuraavan 10 vuoden aikana.

Hyvin toivotavaa

Melko toivotavaa

Vaikea sanoa

Melko epätoivottavaa

Hyvin epätoivottavaa

Iso-Britannia peruu päätöksensä jättää EU (Brexit)

EU hajoaa

Eurosta luovutaan ja kansalliset valuutat otetaan uudelleen käyttöön

Suomi luopuu eurosta

Ison-Britannian lisäksi myös muita maita (esimerkiksi Ranska) eroaa EU:sta

EU kehittyy liittovaltioksi

Suomi eroaa EU:sta

Euroopan yhentyminen pysähtyy ja EU muuttuu nykyistä löyhemmäksi valtioiden liitoksi

24

10

12

13

10

02

12

13

31

10

12

12

06

07

09

20

23

19

17

16

19

31

27

18

36

11

28

29

29

23

31

26

21

10

34

30

31

42

32

34

09

6.

Seuraavassa on lueteltu aakkosjärjestyksessä joukko yhteiskunnallisia vaikuttajia. Arvioi kutakin erikseen sen mukaan, pidätkö kyseisen vaikuttajan valtaa maassamme tällä hetkellä liian suurena, sopivana vai liian pienenä? Valtaa tällä hetkellä...

Liian paljon

Sopivasti

Liian vähän

Ammattiyhdistysliike

Eduskunta

Euroopan unioni, EU

Hallitus

Kirkko

Kuntien päätöksentekijät

Luonnonsuojelijat

Ns. markkinavoimat

Oikeuslaitos

Pankit

Perhe

Poliisi

Poliittiset puolueet

Puolustusvoimat

Suuryritykset

Tasavallan presidentti

Tiedotusvälineet, media

Työnantajajärjestöt

Virkamiehistö

Yksityinen kansalainen

Yleensä kansalaisjärjestöt

Yliopistot ja korkeakoulut

43

18

59

33

32

12

28

56

07

40

02

03

33

05

52

02

44

37

26

01

04

03

47

71

40

61

61

77

52

40

73

59

70

67

64

83

46

56

51

58

68

42

61

61

10

11

01

06

07

11

20

04

20

02

28

30

03

12

02

43

05

05

06

57

34

36

7. Yhdysvalloissa astuu virkaan uusi presidentti Donald Trump. Miten arvioit Trumpin ja hänen hallintonsa vaikutusta seuraaviin asioihin tulevina vuosina?				
	Lisää	Ei vaikutusta	Vähentää	En osaa sanoa
Yhdysvaltain talouskasvu	29	18	31	22
Sotien ja konfliktien määrä maailmassa	66	17	06	11
Vapaakaupan ja globalisaation eteneminen	09	12	62	17
Suomen turvallisuus Venäjän ja Naton välissä	05	32	42	20

8a. Miten suhtaudut nykyisin maamme EU-jäsenyyteen?	8b. Entä siihen, että rahayksikkömme vaihdettiin markasta euroksi?
15 Erittäin myönteisesti 30 Melko myönteisesti 32 Neutraalisti 12 Melko kielteisesti 08 Erittäin kielteisesti 01 En osaa sanoa	24 Erittäin myönteisesti 27 Melko myönteisesti 21 Neutraalisti 17 Melko kielteisesti 09 Erittäin kielteisesti 02 En osaa sanoa

8c. Onko eurosta ja EMU-jäsenyydestä hyötyä vai haittaa Suomelle nykyisessä taloustilanteessa?	8d. Onko suhtautumisesi EUhun muuttunut viime vuosina myönteisemmäksi tai kriittisemmäksi?
08 Paljon hyötyä 29 Jonkin verran hyötyä 12 Ei hyötyä eikä haittaa 24 Jonkin verran haittaa 12 Paljon haittaa 16 En osaa sanoa	02 Paljon myönteisemmäksi 09 Hieman myönteisemmäksi 45 Pysynyt ennallaan/ei muutosta 28 Hieman kriittisemmäksi 14 Paljon kriittisemmäksi 02 En osaa sanoa

8e. Jos kansanäänestys Suomen EU-jäsenyydestä järjestettäisiin nyt, äänestäisitkö jäsenyyden puolesta vai sitä vastaan?	50 Puolesta 19 En osaa sanoa 31 Vastaan
---	---

TAUSTATIEDOT AINEISTON TILASTOLLISTA RYHMITTELYÄ VARTEN		
<u>Sukupuoli</u>	<u>Maakunta, jonka alueella asut</u>	<u>Ammattiryhmä, johon katsot tällä hetkellä kuuluvasi?</u>
1 Mies	1 Uusimaa	1 Johtavassa asemassa toisen palv.
2 Nainen	2 Varsinais-Suomi	2 Ylempi toimihenkilö
	4 Satakunta	3 Alempi toimihenkilö
<u>Ikäryhmä</u>	5 Häme	4 Työntekijä
1 18 - 25 vuotta	6 Pirkanmaa	5 Yrittäjä tai yksityinen ammatinharj.
2 26 - 35 vuotta	7 Päijät-Häme	6 Maatalousyrittäjä
3 36 - 45 vuotta	8 Kymenlaakso	7 Opiskelija
4 46 - 55 vuotta	9 Etelä-Karjala	8 Eläkeläinen
5 56 - 65 vuotta	10 Etelä-Savo	9 Kotiäiti/koti-isä
6 Yli 65 vuotta	11 Pohjois-Savo	10 Työtön
<u>Asuinkunnan koko</u>	12 Pohjois-Karjala	11 Muu
1 Alle 4 000 asukasta	13 Keski-Suomi	
2 4 000 - 8 000 asukasta	14 Etelä-Pohjanmaa	
3 8 000 - 30 000 asukasta	15 Pohjanmaa (Vaasan r.)	
4 30 000 - 80 000 asukasta	16 Keski-Pohjanmaa	
5 Yli 80 000 asukasta	17 Pohjois-Pohjanmaa	(jatkuu...)
	18 Kainuu	
	19 Lappi	

Millainen peruskoulutus Sinulla on?

- 1 Kansakoulu
- 2 Keski- tai peruskoulu
- 3 Ylioppilastutkinto

Millainen ammatillinen koulutus Sinulla on?

- 1 Ei ammatillista koulutusta
- 2 Ammattikurssi, muu lyhyt ammattikoulutus
- 3 Ammattikoulu, ammatillinen perustutkinto
- 4 Opistotasoinen ammattikoulutus
- 5 Ammattikorkeakoulututkinto
- 6 Yliopisto- tai korkeakoulututkinto

Toimiala, jolla työskentelet tai viimeksi työskentelit?

- 1 Maa- ja metsätalous
- 2 Teollisuus ja rakennustoiminta
- 3 Yksityiset palvelut
- 4 Julkiset palvelut
- 5 En ole ollut mukana työelämässä

Nykyinen tai viimeisin työnantajanne

- 1 Valtio
- 2 Kunta tai kuntayhtymä
- 3 Julkisomisteinen yritys
- 4 Yksityinen (tai oma) yritys
- 5 Järjestö tai yhdistys
- 6 Jokin muu työnantaja
- 7 En ole ollut mukana työelämässä

Jos olette työssä, oletteko

- 1 Kokopäivätyössä
- 2 Puolipäivätyössä
- 3 Osa-aikatyössä
- 4 Muu työaikaamuoto

Jos olette työssä, onko työsuhteenne

- 1 Vakituinen
- 2 Määräaikainen

Taloutesi elinvaihe

- 1 Yksinäistalous (yksi aikuinen eli sinkkotalous)
- 2 Lapseton pari
- 3 Muu aikuistalous (vain yli 18-vuotiaita)
- 4 Talous, jossa alle 18-vuotiaita lapsia (lapsitalous)

Taloutesi koko (Sinä itse mukaanlukien)?

- 1 1 henkilö
- 2 2 henkilöä
- 3 3 henkilöä
- 4 4 henkilöä
- 5 5 henkilöä
- 6 6 tai useampi henkilöä

Kotonanne asuvien lasten iät

- 1 0 - 2 vuotta
- 2 3 - 6 vuotta
- 3 7 - 12 vuotta
- 4 13 - 15 vuotta
- 5 16 - 17 vuotta
- 6 Ei alle 18-vuotiaita lapsia kotona

Asuntosii tyvppi

- 1 Omakotitalo
- 2 Rivi-/paritalo
- 3 Kerrostalo

Taloutesi yhteenlasketut bruttotulot, joista ei ole vähennetty veroja?

1 Alle 10.000 euroa/v	7 60.001 - 70.000 euroa/v
2 10.000 - 20.000 euroa/v	8 70.001 - 80.000 euroa/v
3 20.001 - 30.000 euroa/v	9 80.001 - 90.000 euroa/v
4 30.001 - 40.000 euroa/v	10 Yli 90.000 euroa/v
5 40.001 - 50.000 euroa/v	11 En halua sanoa
6 50.001 - 60.000 euroa/v	

Kuulutko johonkin ammatilliseen keskusiäriestöön?

- 1 En kuulu
- 2 Kyllä kuulun

Mihin ammatilliseen keskusiäriestöön kuulut?

(voi jättää tyhjäksi)

- 1 SAK
- 2 STTK
- 3 Akava
- 4 MTK

Jos eduskuntavaalit pidettäisiin nyt, minkä puolueen ehdokasta äänestäisit?

- 1 KESK
- 2 Perussuomalaiset
- 3 KOK
- 4 SDP
- 5 Vihreät
- 6 Vasemmistoliitto
- 7 RKP
- 8 KD
- 9 Jokin muu puolue tai ryhmittymä
- 10 En äänestäisi lainkaan
- 11 En osaa sanoa
- 12 En halua sanoa

Mihin yhteiskuntaluokkaan katsot lähinnä kuuluvasi?

- 1 Työväenluokkaan
- 2 Alempaan keskiluokkaan
- 3 Keskiluokkaan
- 4 Ylempään keskiluokkaan
- 5 Yläluokkaan
- 6 En katso kuuluvani mihinkään luokkaan

KOMMENTEJA? Kaikki mielipiteet tiedustelluista asioista tai tästä tutkimuksesta ovat tervetulleita ja arvokkaita!

Tutustu Arvopankkiin

Kaikkien EVAn Arvo- ja asennetutkimusten tulokset
löytyvät käyttäjäystävällisessä muodossa osoitteesta
www.eva.fi/arvopankki.

ARVOPANKIN ETUSIVU HAKUSIVU RAPORTIT TAUSTATIEDOTJA TUTKIMUKSISTA OHJEET

EVAn Arvopankki

EVAn Arvo- ja asennetutkimusten tietokanta

EVA on kartoittanut suomalaisten arvoja ja asenteita säännöllisesti vuodesta 1984. Kyselytutkimuksista on yli neljännesvuosisadan aikana kertynyt laaja ja vertailukelpoinen aineisto yhteiskunnallisesta arvo- ja asenneilmastostamme ja sen muutoksista.

Tutkimuksissa on selvitetty suomalaisten suhtautumista muun muassa politiikkaan ja demokratiaan, hyvinvointiin, markkinatalouteen, yrittäjyyteen, ympäristönsuojeluun ja työelämän kysymyksiin. Kansallisten teemojen ohella tutkimukset ulottuvat myös lukuisiin kansainvälisiin aiheisiin Euroopan unionista globalisaatioon sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan.

Arvo- ja asennetutkimukset ovat vakiinnuttaneet asemansa suomalaisten mielipiteiden peilinä. Kaikki tutkimustulokset ovat julkisia ja kaikkien hyödynnettävissä. Tällä sivustolla pääset tutustumaan tutkimusten tuloksiin, hakemaan tietoja sekä lataamaan EVAn tutkimusraportteja.

Vuotuiset Arvo- ja asennetutkimusten julkaisut löydät yläpalkista kohdasta "Raportit". Raporttien sisältöä on avattu EVAn kotisivuilla www.eva.fi.

Haku tutkimuksista:

Tulevaisuuden kunnan ydin muodostuu kolmesta k:sta. Ne ovat koulu, kaavoitus ja kirjasto.

LISÄÄ KANSANÄÄNESTYKSIÄ ja vaikka suoria pormestarinvaaleja kuntiin! Suomalaiset toivovat kuntiin suoraa demokratiaa, koska he kokevat oman kuntansa päätöksenteon hyvin etäiseksi, selviää tästä EVAn Arvo- ja asennetutkimuksesta.

Millaisen kunnan suomalaiset sitten haluaisivat? Kunnissahan koetaan lähivuosina suuri mullistus, kun sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen siirtyy maakunnille.

Tulevaisuuden kunnan ydin löytyy suomalaisten mielestä koulusta, kaavoituksesta ja kirjastosta. Nämä tehtävät ovat niitä, jotka kuntien pitäisi kuntalaisten mielestä hoitaa itse. Esimerkiksi päivähoido sekä teiden rakentaminen taas sopivat hoidettavaksi yhteistyössä yritysten kanssa.

Tämänvuotisessa EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa selvitetään myös suomalaisten asenteita kouluun, yhteiskunnallisiin vaikuttajiin, Euroopan unioniin ja kansainväliseen tilanteeseen. EVA on tutkinut suomalaisten asenteita vuodesta 1984, ja kaikki tutkimukset löytyvät EVAn Arvopankista osoitteesta www.eva.fi/arvopankki.

